

Союз советских писателей Абхазии

АПСНЫ КАПШ

№ 1 (4)

1 9 3 6

Настоящий журнал выходит в месяц один раз

apsnə asovet iquyyja reidkəla

Апсна Оапс

№ 1 (4)

1 9 3 6

ari azurnal esəmza znək itriueit

xaier akuzaait aorden zmon avtonomiaŕ asovet
socialistŕ respublika apsnə!

снр. 5

atallantkua anxaja rpa, auasura
iklass aye iragazoup, dara ubart atalant-
luagio rxe rdarua, rəvjerərgo, ləpəxo
vaje akuzoup ianalaga, uaje akuzoup
asaray-uasuraxi (vorqestvo), auasura
danzaxi rəvdərxe ianalago, asocialistv
naqlar, ofakurgələrgo, rəvəla, kəvəlgəlanə
auasura rəvərkəua ianalagə...

... 1917 şəkusa azə dənəvz oktyabrəzi
revolluciagio anıvəagio lara nəri aup
izlou, ni əbzazarag lara nəri aup izlou,
elçaxaragə zakın lara nəri aup — uai
ubart rəlpə lara nəri aup anıvəagio arpa-
xolt, irakurşon aje təkua pəvxa iaku-
nacolt, ipanə izma, puajolt, aqallargio
dara rəvəla rəsarəp-uasara zlarəşa anıya
iannaçolt...

Le n i n.

«...iara axata agurala — aproletare, aformala—amilatq. aa-zeşq. asocializm co anaa jlar rzeips kultura. aproletare kultura amilat kultura apnaxuam. iara agura alanaçoit ak. pizar. iara amilat kultura aproletare kultura apnaxuam. iara aforma anato...»

«...ssr-palan aproletariat diktatura aamtei, asocializm gelara aamtei, — gurala isocialistpau. formala imilatpau amilat kulturakua ractra-rark. iara iaamtano aup işeqou». (talin).

ixuəpšzanə, ixuəhraknə igəlou
 ajoxu šəkusa akujan igəlou
 rgua-fəmx aqəə-ha eichua
 aibafja rapxraqə ipšua;
 as iahraknə
 ari adgiəl aqə,
 jlarak dunei xaan
 imgalact zəngiə.
 ahə, apoet,
 itəga, ubjə!
 art amš dəukua irəpou
 uəzcrapšua
 exia uara iunəhou
 apsnə!
 exia uara uguəronara
 iamšəup.
 syəza,
 uguəronara iəcahcahua
 sguamuxara dəu arxəq-xəqueit
 apsadgiəl iaboz
 aguəronaraxi amya zuapoz.
 iguat, eilərga,
 duneixaangia iuxamštən dara.
 aštol axi uaaigua.
 uguə adčana uə.
 ari saja einraala.
 uəlapš čarə ala.
 iblua.
 iguat
 art irxəlvua uəlpšnə
 haftaxi inhaqəz xara.
 nasgia ihakuqiaz exia.
 urəpxia inməjkua akgiə.
 art saja einraalakua zegiə.

səpsadgiəl!
 iudəruanda ištətaxəu.
 ašak aatsərqiarc.
 nasgia ubas eiləpua!
 aapənra guəronara ialvəz
 aša xaanə uguə itəyua.
 abar, abriə, afejšaraz

uštolica səpsə zlou sanalaz
 isahait
 uguə ytəonaaua aisfa.

sxuəcrakua-mjəjyakuoup
 ajyanaxi sxargaloit
 səçqa ašəšəkusakua
 nəjnə sərxoup.
 isəçsnə icoit
 akəi-akəi eiftalan
 axtəs məzdakua,
 sala cqiə-lqia icoit.
 ičaarləraxoit sguə.
 sala cqiə-lqia icoit.
 acaqi-xah ianqianə.
 itənqza sxuəcrakua eiftalan
 sxə itəsnə ineiueit.
 axuəlbəqxa ixəxuxuala
 aza ixəu kanq reips.

ašəšəkuskua rəzkua sxə rahana
 blačarəla,
 sguə aqəəha eibafo, eichua
 sərxəpšərou.
 sguə aatrəsnə,
 ajada, guanəla
 səliəpxiəz azəstueit
 apstazaara guə.
 izboit sara
 apalaupja;
 jərti berzentəlan.
 rimə,
 genuiat,
 išaoragəlou aqəə xuaupna.
 zexiəngara —
 aozra, afa.
 iuahuan qara.
 guəpəxaga ašak,
 axa akupara aša
 eikuəpua,
 iəpəblaueit aqgia uəs iəlou
 rnapkua.

accəł ialsnə, rxə raba,
 igəloit jlara
 rəzhueit afərxaja
 ałəşəkuskuagia
 rəmyra iaxəjua
 aorey-ha
 eitadərsueit aamta dara.
 azej ləşəkusa iuamagou
 ixizəbaapsə-xizjgiarhagou
 məşəharak inaƣqeit ionjana
 ui irəəonjeit apsua jlara,
 iara ubasqan apsnə
 iqaləeit aguə italazja
 abomba pjanə.
 liəpxiəz uədəz zənza
 ajbaři axiəmzoi şəkusa
 ari aşəkusazə
 safarbei
 ajlar zteiaz
 jlar raəia
 ƣəcxə iƣkəjənə dhazeit
 əhəntkar ifapə iblakua.
 amşən quara iavan
 aƣəla iəkuən aibafja ƣəmkua,
 ivanaa,
 iagıtəgələeit ui axuja
 eidqəla
 ainaraləj imagu fxua
 eicamkəua.

apoet n. streleckii.

sguə trəsueit
 saxirəz xuəcua
 axtəskua akakala igəlua
 ixəzaait akətakua
 icqia-lqiuə apsadgiəl aƣə.
 zəpsadgiəl aanəjənə amhaqəjja
 azə ixəxuxuala ixəlo
 axəuha eicəroəz
 alak iguərpşaaagou ho.

* * *

apstazaara goup
 ixərquƣnə,
 iguəƣnə.
 aƣəlagiə stoup
 hanə,
 panə.
 dakuitəm, jgiaroup
 ui guabləs izkəua izə.
 apsa ƣərləx ƣarzoup,
 işaqioit aqamƣə.
 ilaxeikuçara xuəcroup
 iaƣəkuəu aƣəla
 ahja, urəşəla,
 aqama, adin,
 axuja iankəlan
 apsadgiəl xuəƣən.
 aƣəla stoup
 ihanə,
 ui iaxaƣoup
 ijjia uəskua zərşua
 uəqua lafca dəuk
 ilbaanə.
 aƣəla oiarxon,
 amagu fxua iəçacalan.
 amxkua irtan
 ikupa-kusua aɣmərə.
 naxixiəi xara
 ajyan iazcon ixalanə
 ujaui eimdo
 aqəəjja rafa xaa.
 akuaɣkua alya rxəllə
 igəlan inkaxuəcua.
 axa apseibakra
 eizərgon eizərkukua
 ana ara aƣəçakua
 rƣəntə igəlon
 arəuaəra uaha
 izzəmuhaazaz auaa
 rəpseibakra irzeizkukua
 xaçaguəla
 aorey-ha imlakua
 iəjərçon raəia.
 uərt rəmlara hanəƣxuoit

hanəφxuoit rxaçara
 bzançək iahxaştuam rəxiz
 haxaçgəloit rəzbaxu
 ləxnə adaφə eiφəzxuaz
 zaora ixaclamh,
 aguaqja ruəs
 zəpsakuəzçoz. rguə ybaməkua.

* * *

...kəta cpxiaza
 akuajkua zegiə rφə
 esaaia rguamφ eiha
 ionouaxon ikuparc iaφəz.
 irxərhaçon aməškua
 ilakuxa lenin iəxiz,
 iəxiz gon uayə iexamştua
 auay φəç
 akommunist.

* * *

agukua aqφaha eibafo
 apseibakra rətqion,
 lakuaba nestor aibafraz
 kıaraz drapgəlanə aquaqa
 ləxnəφ dçəsna dcauan.
 ikuparc igəlaz apsua,
 iaota ixazotə iajiçeit
 atourəx qamφ cahcaho
 pşatləkuças iarxumarua,
 abiraq qapfə aφeiçhanə,
 acentr kalaki iaalagəlt,
 amşən quara iazpşua.
 axa ianaaxəç vənyaja-mş
 vba nazcəu. ui ialəmşeit
 ikahait matəz
 abiraq qapf eiaaiz.
 nas mart azə dəryagix
 iaahxagəlt aφərpəgia
 nazaza iguazərhaça xızərhaçan
 aφeiçha. iφərbo, ilərīərua.
 ałəskusaφ lafcarra
 irəlçt arespublika.
 məsguəronala itua.
 iquaua.
 hargiə, ui açeija.
 izauəz məşəzhara.
 iəzəkhəit ała
 həkukua
 təyuaaua.
 iaxalom uaha psthə lafcək
 aφəla sir zənza.
 itueit, iəzhueit, ixaləzoit
 həkolxoçt respublika.
 aguarona quara hadpxialə,
 ad dəukua rəxi həgoit.

apsua kolxoznik iapxiala,
 işizaaiz argama iboit.
 zexiəngara xiəzbziala,
 ixqıoup həkolxoz həstakua.
 ixəbnə igəloup hbahyakua,
 itueit htatənrtaakua.
 ihəzbom həzxara, hguə nəzo,
 mraφəla afeçra.
 hhəstkua aqai axiəraaəzo,
 iaxəltua ageran.
 abas aup işəzdərhuə
 abolışevikja apsnə,
 uərt rəxiz alaku ianço
 irhəlaşt xuyəi-dəui znə.

* * *

aaləga akərīraφə,
 iaxiəuuə abga ssa.
 aaləga akərīraφə,
 iaxgəlou issa-ssa,
 axrakua ceiceiuə.
 stalin ixaanəu
 aamta guəronarəz
 iəkuəlt aotey uəa.
 ineit auaapsəra.
 asovetç ladaxiala
 aφəla xuy aφəç
 irbeit uərt işamaz
 axikuaça. — araç.
 iəgiəguəyφəyt abaxukua,
 iuləuəşeit aza,
 rəbçə rəxulait abgakua

hsovet socialist respublikakua
 reidkəla acentr nəgzara kəmi-
 tet aulen mina b a r g a n q i a.

atelkua rəbʔə
 auuəha iaapəyit
 axra aʒoə
 zkiə nap eigunəyno
 iztərsaz zguə.
 aganaʔ xaramkua
 kalakı dəuk azhauan
 sara isahuon:
 apsta xılala rəla
 tərɟajaa iahuon
 alak aixəʔ ʃa.
 sara izbon:
 ui aʃa iaxınərhalan
 kuazanqa işərftuoz
 araʔ eikuərʃa.
 aamta iacəarup
 aʃəkusa fartənkua,
 araxı adəorbakua,
 kuazanqa, iaxəftəɟua,
 abna xazənkua,
 tquarɟalpi agres
 atəzkua axrəzhua.
 aalɟa
 izbuon sara sxala uajə.
 işeisuoʒ apsnə
 aindəstriəʔ guə.

* * *

alərɟərbʔə.
 amyazəʔa rəpeikudərpst iaraz-
 nak

axəlkuə irzaaiguan
 iaaidgəlt izazo
 amʃən ekua aixamya məxə
 aquaqa ilazgəua,
 ianəlt zda anəmlac
 adəorba hho.

* * *

aparovoz
 icoit,
 icoit,
 icoit.
 uəms aabziəxt, oqamɟəra.
 exia ala cakəahueit.
 aʃəkɟək bʔə,
 ʃəkɟəksək,
 ʃəkɟəksək,
 ʃəkɟəksək,
 abnei
 ɟbaareɪ
 irtəvueit,
 ageɟ
 ala acəɟɟəlt
 abna
 iəɟay

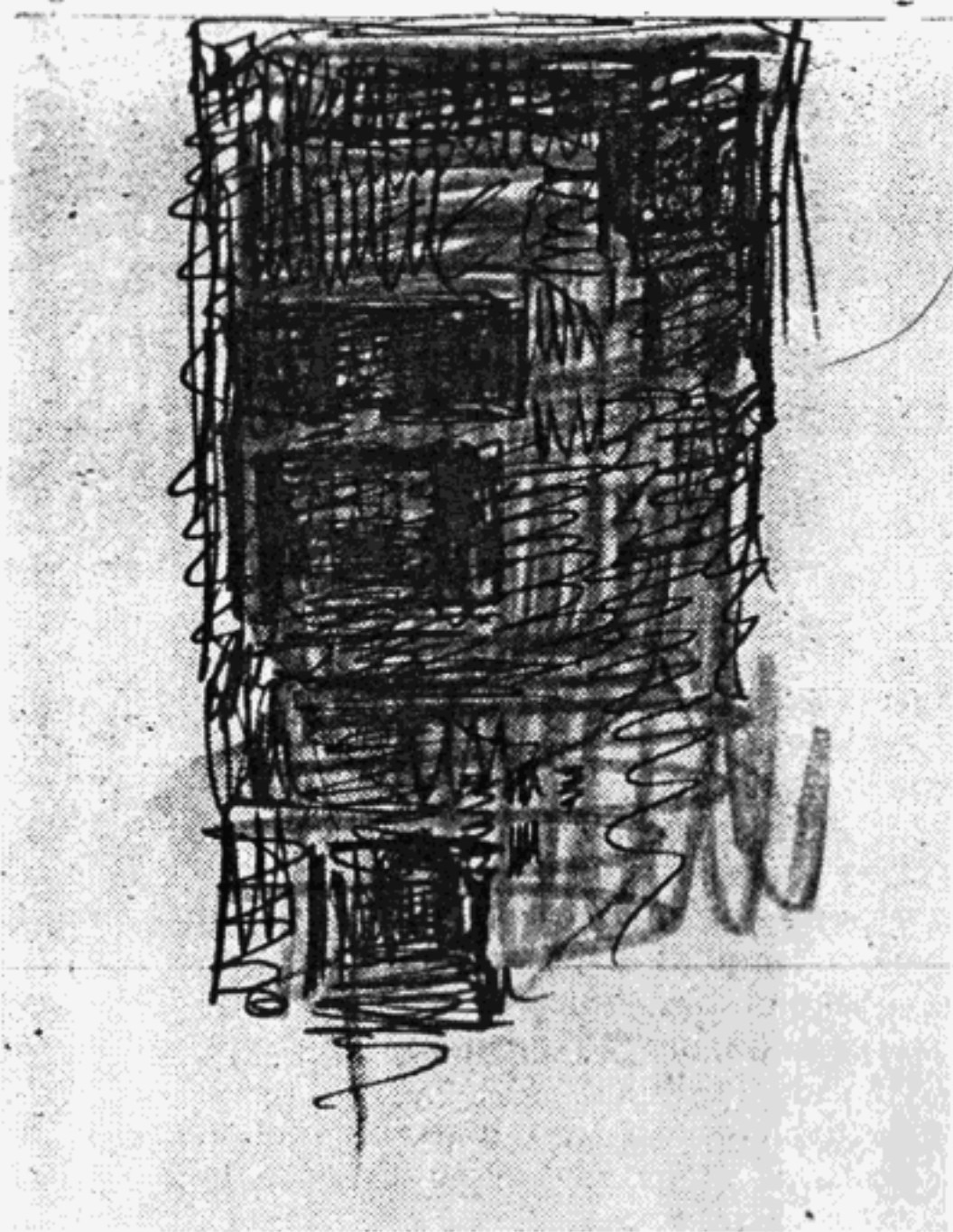
iəɟagi
 iərccak
 aɟyan axı
 ɪftɟia icoit.
 aʃəkɟək bʔə,
 ʃəkɟəksək,
 ʃəkɟəksək,
 ʃəkɟəksək,
 tu-tu-tu-u-u!
 arira as aipʃ
 bʔək ɟarɟa
 uaj ada iəkuəmyet
 zənɟa.
 ala
 ubʔəɟak.
 ala
 ubʔəɟak,
 kuədrə acha dəu aʔə
 aorəv-ha utrəs!
 işuəlɟua uəɟɟia!
 atlaz jyan
 aguəlga iəɟay
 alabʔ goit icaɟəahua
 laxixiə
 aʔeicəx
 kilalər
 iaxagələup abirəq qəɟ
 ɪtərua.

* * *

məɟxara dəu aman
 afiniʃ iaatalan
 aɟəʔra iəznəʔnə
 ɪguəftəagaz «ecə»
 ahauagıə iəlavt
 «nagɟara zkuu stalin»
 orkestrɟiə ɟajəit
 «ura»-ha idədna.
 iəɟıʔərərgəciɪt ala
 uay iimbac aʔəɟəʔ.
 ɪguəftəxgaz ala
 ʃəkusala azhuon.
 dnagɟazaaɪt ireionəɟ
 prorab kaganoviɟ
 ...aguəronara aʔtəbʔ
 atelkua irəzcuon.

* * *

abahɟakua rəlira.
 argələra aʔtəbʔ.
 akətakua eitasueit.
 rəzhueit akalakikua.
 ɟənei atourəx
 iəzdəruoməzt aamta,
 aʔəla abas aipʃ
 ɪftəɟua ʃəkusla.

icoit exia akakala
joxu rxəpxiazara.
abas aepş joxu
iseirzou şəkusa,
ademonstracia koionnakua
rřapəřtəbŧ aiŧkaara
ianəynə iahzaaiueit
aiaaira axəpşa.
akolonnakua neiueit
itgəlua, rŧərpəgia,
uərt rapxia igəloup
ireməu auaa.
aŧəla izəməşnəhəu.
lenin iorden.
iaxia uara uguə
iadəyŧalua iarkəup.
alimon bahya řřəřna
igəloup ixəbŧnə,
zexiəŧqara adkua
ikakəup, řřtup.
ha hpşueit yadaxiala,
aplořŧadi qapř dəuaxı,
həpşueit hara akremli
řla dəu atəzkua.
akolonnakua coit
abiraq qapřkua rxapər

apənra pŧəit
ikakəuxa, řřtnə.
itabup-ha izahhəueit
amavzolei aŧə řəřtu.
itabup iaxaziřaz
nasəp dəu apsnə.
akolonnakua myasueit
izazueit axarakupřra
akuəlkuyə rgaua řřa
iguəronoit apsnə
itabup, bzia iaabua
itabup, hara h-řtalın
uaxəhzəguəŧləmhau
uaxhaiŧahua azə.
uara
xşəy dəus řəqou
zegı reihə zəxşəy duu
uara
uəxiəř mroula
dunəi iaxapxoit
ari aipř aŧəra
ihautaz azəha
hrespūblika ŧə itabup uzəhoit!

aurəsaxıŧ eiteigəit
m. goqua.

(ouerk)

xaraza anaqua aƆnalaxalanə ilakı-
lakıua ineiua ašosse uəlapš inəcazueit.

xaraƆ guəšpə-ououala rəmya aləux-
ua anaqua iaaləueit eiftagalaƆyə-ixakə
adombeı kambaf dəukua zəjra. bzəp
azə eiləuyaxı iccakəuafə, ibbaža rxə
nazərxafə, azaza ɟaa rɟahhə igəloup,
uərt ɟyada ixakua.

abart rəbɟaraƆə aup blabərxua akə-
ta axiəqou. abart rəzkuaƆə ifakugəlt
akolxoz «akomɟar».

uajə abraqa iuadayup reilərgara jəƆ
kəta blabərxua axiəqoui akolxoz Ɔəc
«akomɟar» axiəqoui.

blabərxua jəƆ kətoup; iaajəu axəiƆə
aja jeikuaroup, ɟya zmam kəyrakua
amanə. aƆə-bərfənəup; aƆə zaxıɟəu —
azəxı kazkaz əpsləmz šaləpxo eipš,
aɟeıɟ afa aləpxoiɟ. aj zaxıɟəu — mra
ztəmpxo, zəɟa aɟaa ztəu, tahara dəuup.
aƆə zaxıɟəu — axra iaƆqıaz axahkua
zərbəlgıo kuara eilərxxoup. uajəfta
uara eilərga, ajəƆ kəta blabərxua axiə-
qoui, akolxoz Ɔəc «akomɟar» axiə-
qoui, blabərxua akətan 192 tɟə əqoup,
akolxoz «akomɟar» aƆgıə 192 tɟə
əqoup.

akolxoz ialou basiat barcəc. ipaɟa
šla napəla irəeiua:

— sara 71 šəkusa sxəɟueit. sara sa-
jəit sabaqaxəu. atahmada bzia sənxoit
ha ahara azin iəmamzar, sara ishoit:
daara bzia sənxoit. uəs aumi dimitrii?
ihan dəuyəo akolxoz axanɟayə, iara iɟ-
kəs xənɟ eıɟbəu dimitrii barcəc iɟya-
xər dnas-nasəit.

— hara hatahmadɟa inagzanə irəm-
oup abri eipš ahara azin, — iheit akol-
xoz axanɟayə — akomsomolec.

— iəqan ubri eipš aamtakə, akalaki
aƆə azə baapsək — bzaməqu ajak iə-
mıxahar «upšəf abri ablabərxuaƆ iıho»
ha napəla deıbadərbon. iıəšanə iəqan
abri eipš aamta.

abra daalon auradnik astaršən iƆə.
abraqa dəqan kərifon, kərijuan, aıaxɟ
ləxraƆə astaršən dəiəcxraauan.

lassə lassə aıhabəra — anayalınik
okrugə uha, anayalınik ɟuqastka uha
hzaalon irtaxəzargıə iərtaxəmzargıə,
izban uhar ašosse hkəta ialsnə icon. am-
yadara eiɟanarxoməzt. nas uərt izkiə-
nagıə irəxxo ihamanə hdəkuən.

— dəryagıəx, — iheit basiat: — psərxə
daait znə aurəs həntkar, axa ui dham-
bazeit. hargıə dəuɟzak hagiəzgua-
quaməzt ui ibara...

zaqa klass urəlgaxeuzi? ha haiz-
ɟaait basiat.

basiat iguə nətguəronaaıua dəuyəo:

— zaku klassəuzei?

— zaku klassəu umboi, aškolaƆə iə-
qou.

— škola ha akıgıə səblakua irəmba-
zacəzt, — iheit basiat, — ui aaboit ha-
gıə iəqaxədaz?!

...znə gagra, princ olidenburgskii iaxı.
kartənɟi uəsk aɟəxuala namestnik iq-
nəƆ daauan aınaral vaɟacii. ari ajabɟıə
irəlayit daxıcoz amyaxı. ubri aamtazə
uəsk aɟəxuala ləxnə akətan ajlar eiza-
nə iəqaz irahait namestnik ipomošnik-
ɟa rəuazə dəiasnə princıaxı dəšcoz.

abonaaha anxaɟa neıɟajan, rɟei-qə-
ka aadərxəian, atahmadɟa ajlar ialə-
xəz, amyadəu iangələnə iəəizəpšəz, ua-
qa daarədgəlt.

amya aaizknə, ryei-qəka rəmanə ine-
idgəlt, imafəna daalbaan ryei-qəka iə-
dəikəlt.

nas iəheit aizarəqənza dneirazə.
(aizartagiə aaiguan 30-50 fəpə raqara
akuən ibjaz). vačacii abri aqara atah-
madja anəiəha dneit aizarəpə.

ajlar rəxiz ala atahmadja iəheit 4-
klassk zəazkəua aškola axtra azin rəi-
tarazə.

— haykuənja, — rheit atahmadja, — i-
radanə inxoit, haškola yə-klassknə aup
işəqou. abra ialgo abəzla ckia izdər-
uam, pisars dxuartam, tarqmans dweim
haškola hnaysnə dəpəqara çarak hxuə-
ykua irahtarcə halšom.

abri atakəs uəs reiheit:

— auayə deilqazar, agueiləxra iə-
mazar, açara itaxəzar, yəklasskgiə da-
ara içara dəuup. agueiləxra zmam auay
agimnazia dalgargiə akgiə iəxuartam.
sara sahasab ala y-klasskgiə daara çə-
ra dəunə isəpxiazoiť.

— dad, anayalnik — iheit uərt at-
ahmadja raxirə azə: — uara ihauhaz ze-
giə daara içabərgau ajoup hara hguə
izlaanago ala uara auay dər, agueilə-
xra zmou yə-klassk rakuxap uzəlgaz.
azin hat ixahtrazə uara uzəlgaz axata
eipştiqiu yə-klassk zəazkəua aškola,
izban uhar, hara iahtaxəm uara ueiha
— haykuənja açara rəmanə iqalarazə.

vačacii uaha ajak mhaakua iəlxua
dnəkugiajən, imafəna dyakupənə dceit.

uajə ləxnə akəta irəzgəlou yə-ynək
eixargəlanə aškola dəu, iarban kalakı-
zaalagı aפə igəlazargiə ianaalarəpə. lə-
xnə aפə akuəm iahhaşa, pasa şkola
zəmbazacəz blabərxua kəta, uajə uaqə
igəloup zeionaqam bətklassk zəazkəua
aškola zamana, abraqa açara rəoiť 200
yək axuykua. 155-yək axuykua aqolxoz
«akompar» aqnəp abraqa itoup, zəgiə
pxa eilahoup.

abart abraqa irəzhaueit. açara ra-
ueit rxaפə bəzitalagiə. abri aškola av-
ozd dəu stalin iəxiz axəup iara ibzou-
rala iqəcoup aqnəp. abri guazərhaga
dəuup «akompar» aqolxoz uaa rzə.

aqolxoz «akompar» ylenjas iamoup
192 tza. abart zəgiə 9 brigadaknə eid-
kəloup. abart aj-brigadirkua raxirə f-yək
komsomolecjou. aqolxozaa zəgiə irei-
çəbzou 16 şakusa ixəçueit; zəgiə irei-
habəu — 105 şakusa.

* 1933 şakusa rzə jibtyək arparja
aizara rəman. fevralı mzafa akuən.
apənqər xuyə axirə iubon iaaquəmcza-
kua igupjagaz akua iləciuz. aaigua-
sigua afixakua rəpə asə əkuən. agaurəp
xəb xuyə znəzanla akərcx nəkupsalon-
adunəpəpə abri auada xuyəi, adnə ilə-
ciua akuarpəsser rəda uaha akgiə əqam
ubərarəpə akuən işəqaz.

• aqajara dəpən dimitrii barcəc. irei-
hoz z abart a-17-yək arparja? ireihoz
ubri akuən: İtarnaxəs işxuartam jəp
həsabla anxəra. abzazara xiamtoup
neicəxfə amamkua ahaakua irəbjarqa-
canə ianəqou aoiarra-ajəp abzazarazə
iəqazaait. ahaa-ajəp bzazarazə akuzaa-
it, ajmapa — ajəp bzazara iamazaait.
zəgiə adunəpəpə iəqoup: tlaboran aj-
mapa iəboia arxueit, — kixi dəyma-
zaynə yəmş aqua amya drəmanə işə-
kuəz hakimda, xuləda dəpsit — ub-
rəgi ajəp bzazara iazənxaait. aqəkurei
axu aual izəçəmczaz daut ibzazaragiə
— ajəp bzazaraxi inxaait. hara auaa
parakua zəb bzia auəs aua hzə, aua-
qəp aפə amca şeibakəua eipş zguə
eibafua hzə — abzazara pəc. abzaza-
ra xakuəitrap, akuəiarap, abzazara
aguənazarap, aguəronaxup, — abzaza-
ra bzieibabarap, anasəp dəu abzazara.
rapxiazə abri, afixakua iaarbjarkez
akətaפə iaatdərqeit aja «akompar»
iara ubəstqia akuən egişakunagoz,
aפəparakua iəqarçoz auəs — xizəs iama-
zaracə aפəpə pxiağəla rəxiz.

abri aftaxi xə-şakusa raqara aabjəs-
uanə, atahmadja basiat barcəc, xuyək
ixə çəscəsua, ihaşt-hara atahmadja
hxuəcuan ha. ui ihaşt dəryagiəx, iah-
xəsəz hguə jnaqiaxian-ha. abahya-qəç-
ayə açla ajqıara şəixuəltəua eipş asə-
vet mupə iaxuəltəit, iarəit, haxurakua
guablra bziala.

axa ajəp rəpi axiaa iaarlasnə ajəit
ialçuam. hara hxuəcuan. hapşuan, iah-
lon. apstazaara anəiaai, xəxi ianaga.
«akompar» anəciaai hara stalin iəmya
hakuləit — «akompar» axi abas aup
ihoit basiat, inapkua rquəqua.

dəryagiəx iacəiçar qaloit.

hara atahmadja 1935 şakusa rzə ak-
cixoz «akompar» hanalala 17 tza rə-
nxuras 192 tza qaləit, hara atahmad-
ja haihaxəit-aפəpə rəçkəs, axa «ak-
ompar» şaxizəu iəqazaait hheit, izban

htaxəm, izban uhar astol aƣə fa-
ƣəs aexa anəumƣarço aamtazə iakunəg-
əzom axapəc xiaa.

basiat barcəc dtahmadoup (iargiə
abri lassə-lassə ihoit). ibzazara aihara-
sak ajəp aamta aan ixəigəit. axa
aƣolxoz «aƣomƣar» abzazara ubri aq-
ara aiaaira aut, hatər akuləit, abri
atahmadja akətan rapxia idərgəloz, pa-
təu zkuərçoz, xə-şəkusa rnays dimitri
barcəc işəiuz eipş, ikətan ajlar raxi
ixə narxanə uəs reiheit: hara atahma-
dja hxuəcuan, abzazara pxiaqa icon.
abar xara iceit. hara iahualəuzei uajə
iahharazə? ataks iərhar akuən, iəqala
ubri aup, 192 tşə blabərxua inxoz ze-
giə aƣolxoz «aƣomƣar» ialalt.

aƣolxoz «aƣomƣar» iəuəuaxoit.
iazhaueit esəmşə. 70 xə auəsuağa ara-
xukua daara hatər rəkuçanə, kultu-
ra nəqugafa rətanə, irəmoup. uərt rşə
aakışkia idərgələit atra bzia.

aƣolxoz «aƣomƣar» iəuəuaxoit.
nikelila irxəianə, apruzina znəu akra-
uat harakkuə.

ajardaəuə abna-abra akuəmzar şa-
maxamzar iubəzom. iquaş-quaşza ajar-
zeionaqam asarkiaş, afarforp iəx

g gulia — ałquyye. iara abri
azurnal iankuou asaxiakuagiə
zyəz iara ioup.

bziakua uha rəla astol rəxəianə iğə-
loup... dimitrii barcəc ayən ƣəc irgə-
loit, iynə laqu, iajəz acənخورas; xuṭaba
xuṭəna apsua kuəmji ƣəc izaxərca
iguə itoup.

— uezgiə-uezgiə iaəzaxəroup, iheit
grigorii barcəgiə, — nasgiə akuadər
ƣəc azakəz rahtaroup hagiə nacəiçeit.

1934 şəkusa rşə aƣolxoz «aƣom-
ƣar» aƣə qa-mşk iakuṭaz 2 maatkəi 09
kapekəi rakuən. 1935 ş. rşə ari acifra
iazhait 10 maatk rəənza. xuṭaba xu-
ṭəna iəmoup 245 qa-mşə, dimitrii bar-
cəc—335,5, barcəc kiaamən—318; zan-
taria maxaz—202; aƣəzba barcəc pba
nadufa — 122.

ari aƣolxoz iazdəruam aplan namgə-
ara zaxiçəu. 1933 ş. rşə atatən qaçara
plan narəgzeit 102%; 1934 ş. rşə —
116,9%; 1935 ş. rşə — 140% (ataga-
lara plan). zaçaaıra esəşəkusa aƣayra
eiəuəoit.

araionp organizaciakua znəmkuə
yənəmkuə aƣolxoz «aƣomƣarəi» iara
axanƣayəi apremia rərtəit.

aƣolxoz iəmoup 298 ga adgiəl.
ubərt raxit 63 ga atatən iəçanakueit;
20 ga — azaxua (abahya) iəçakəup; 1
gak — atung; 270 — aqəkurei, ubas
iəçagigie.

— çəpxi aqəkurei makiana iha-
moup. aqəkurei-ƣə acakua irtahapseit.
— rheit «aƣomƣar» ialou aƣolxozaa.

pəsa eskienagiə aqəkurei aahxuən.
uajə hara naq iəhtəiueit. abas aup
aueskua uajə işəqou!

aƣomƣarja — aƣolxoz, guəs - xə
iəmoup. ari iəƣaraja içarəup r-uəs
aƣə, irzələmhaup reihabaja, iara ubas
dara-dara rəynəuçqa. aƣolxozaa aue-
sura iazdərxəçoit.

dimitrii barcəc inapə narəxxanə.
dəuk ixaraməz afxa inapə nakuəkno:

— abni azkuəƣə axpəti abrigada
aues aueit, — iheit, — ubri iəubo rta-
tən kazarmoup. abna naqƣiraxi —
avbəti abrigada aues aueit. abniraxi
— axubəti, uajə ajbəti, upşəif, naxi-
xiəi anaqua əkuṭnə iaxiəqou. iubo-
ubraqa aup ajbəti abrigada axiəqou.
hara j-brigadak hamoup. hara f-yək
aƣomƣarja brigadirs ihamoup.

takua rəpnə atuan aqənza inəzo iuboit
vnə çəpxiaçə.

aqomparja irəmoup acitrus aazarta
— 500 fata amandarin rəzgəlop.

— abni afxa avara,—iheit, barcəc,—
amandarin iazkə ihəməp. abna na-
xixiəi atung hazgəlop.

— ajra iaamtəzm,—iheit daapəlrəp-
qala basiat barcəc.

xənyaja şəkusa zxəçua farifa, nas 105
şəkusa zxəçua komzat uha ubas agiərt
atahmadja, rxə-rpə rpaqyo ajra —
atahmadara map ajkə auəs rəueit.

... aiharak, ari zqahfaşa dəudər-
ma?—iheit iara.—nas laaskeif araxi,—
ihən iaha iaxələşaz aynə akuaki axi
plakatləi, partretləi iaxərpəşzau hnei-
gan,—ləixuapşəif ari zqahfaşa.

astol xuəpə apə iəkugəlan aramka
pəşza itanə partretk. uəqa iubon ata-
tenəjgala atatən iaxo auayə ipatret,
makiana iəmjaç. amca zəcrou, aspiyka
ikə. basiat ari apatret iaha alaşaraxi
dnaxan hara dhaxuapşuan. abri dşei-
guəronoz udərrəpə inəpşuan.

— **stalin**...—basiat dəryagəx apartret
airpəin, hnaxuairpşən, — abri iaup
izqahfaşa... alaşarakua zegiə eipşzam,—
iheit pətk daazxuəcła basiat. — iəqo-
up ubri eipş alaşara, uayə iəla xəzkəua,
dzərlatua. abri eipş alaşara uayə iəla
agəixiyoit. iəqoup dəryagəx ubri eipş
alaşara, uayə iəla xəmkkua dəzxuap-
şəua. uəsəqan auayə iəlakua rəpsərfoit.
iguə pueit guəronarala. dəououaxoit
abaxuapf eipş, abri dərəp.

iara daaccakla abarçaxi dəndəlçnə
dhapxeit hara.

— abraqa dgəlan iara — **stalin**. haj-
yaxərkua eidkəslo, abra uajə uarei
sarei hşeidgəlou eipş. abraqa sara dsə-
vagəlan adunei zegiə iəiharəzeif ha
izzəpşua. sara səzuəsda? sara başa nxa-
yək soup. sara izbeit alaşara çabərg.
uayə iguə azzərhaui, ifamxə zərçarua,

ipstazara zrouua. abri iaup—**stalin**. ləp-
şəif aşkolaxi — abri eipş şkola gudo-
uətagiə iəqaməzt ajəp. ihəztada hara
abri eipş aşkola? — **stalin**. laxuapşəif
aşosse: abraqa ineivqio - aavqio iə-
yua ianəup amafənakua. atatən,
araxu uha ubərt rəla ilaaga-yaa-
goit. idərueit **stalin** abartkua hara ha-
şrəzguaquaz, mupəjəla amşjgiakua rəzə
aquai abraai haşrəbjaz. ubri azə ihai-
teit hara amafəna laskua, ubri eipş
amafənakua, apəy uakuəpazargiə uəz-
xiəmzaşa. **stalin** iahəirbeit auay çabərg
dşənxəşa. hara ubri iara iəmya hakulə-
eit — egiaabeit uayə ixə iadəinəhəla-
şaz — abzazara nasəp bzia.

abra dgəlan **stalin**, abri amzərxa də-
kuəpşuan, dərzəpşuan abant afxakua.
abraqaqia dgəlan hara h-nəstər. abra
iəqan atahmadaja, apərja. uara uaba-
gəlaz dimitrii?

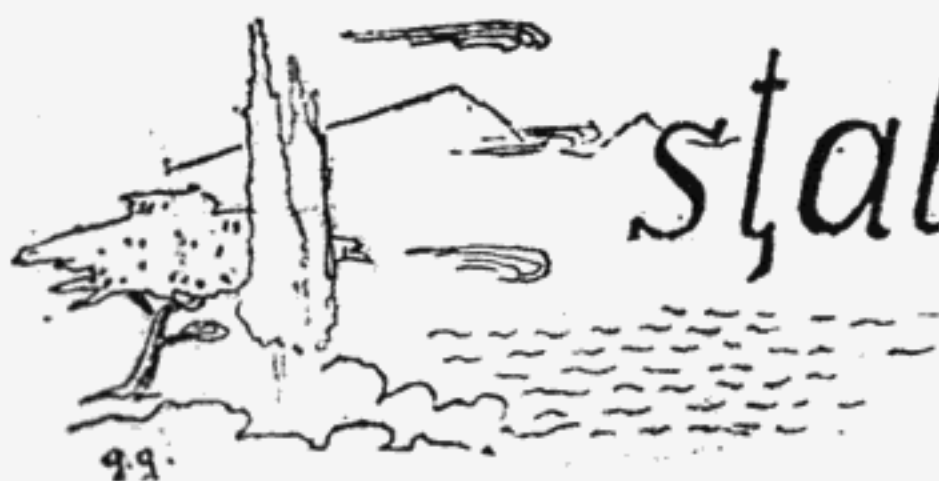
— abni aja amçan,—iheit dimitrii.
basiat iaroni napala ipaçakua irpəi-
ueit.

— uara, abraqa nəstər ihən okuəm
iəqoup daara aqolxoz bziaq ha. hara
hkolxoz eionxarcə htaxəp. ui hara
ihalharşoit, abas haziah h-nəstər. ui
uaxgiə pəngiə hara hzə dxuəcueit,
iahzeionəu daftoup. iahaziah iara iha-
dəcəz auəs hara anəgzara şhalş. hara
h-voz d **stalin** abas iharəpə: «abart
afxakua rpə inxoit «aqompar» ialou
auaa oeykua, afərxajakua. ijboma
sqabaa ialşaz. abri daara salaəpxuoit.
ei, basiat, uəquəç stahmadoup ha ahar-
kua, apərtahmadarakua, asas iuzəz
uipəl» ha. sara sguəronaja sneipələnə
iashap: bziala uəabeit: sara sə-**stalin**,
uara basiat xuəp iəkuəm sasra uəztaə,
uara apşənra zegiə urtaait, urəsəşəp.

aurəşp axitp eiteigəeit **d. gulia**.

akolaxi «aqompar» blabərxua akətsovet, gudouata araion, apşnə asr.

stalin uaxi!

uara, stalin dæu, saatla zexiz iazhaua,
iahzæiuræzeif ha adunei arguaqja zæjlua,
daabandaz ha aguaqja zegi zzæpsua,
lenin iuæskua oevla inazækzua!
millionla auaa alaacara inæcugan,
tønq xnæqugartas alašara nadurbeit,
auæs azæ ixeiane kær rælšo inæqoučan,
uært zegiæ azækne abæs ha uræpxiazeit.
ubartkua hreiuanæ hara apsajagiæ,
æpra zguæ agaxiaz hara aapsajagiæ,
hneidkælana auæsuja-aqanxajagiæ
uælapš-xaa ha haxi iaauærnan, haaræp-
xæit.

hara hapsnæ uavæ izæmderuaz,
æpæla xuqæ uavæ izguamtuaaz,
uara uælapš çaræ naxiæpsæn.
inagelan aançasrada pxiaqa icoit...
hajmara traktorla inauæpsaxæn,
ubri ala hqabaa nauærkiaæp;
kolxozla zegi hæeidkæla hanxan
hanasæp hnapala iahqapoit.
uara uæxiz ala hguæ ououaxan,
hguærone, hauqo hauæskua qahçoit;
zexiænqara aiclabrakua qahçan,
šarpæ-eja hacgælana hanxoit.
hamya baapskua, ahænɣara-tæšakua,
uajæ eibaryua ianeup avtomobilkua,

æpæuay dæeixæzxæuaz azæmyaskua,
uajæ uært irxæup aixapæ chakua.
škola zæmbacæz aketakua,
uaj akæmkua, ybamkua iræzgælouf.
aïquæpxiara zzæmdæruaz apsaja,
uajæ uært zegiæ ui iazqazoup.
ha hguæroneit, hauqoit,
šarpæ eja hacgælana
hauæskua qahçoit,
stalin dæu uæxiz ançana
apxiarce ahærhoit.
abas hqazçaz uara uoup,
uara stalin dæu uoup,
uara xpæla æeja kædæzpaauaz,
adauæ-jla narta rcæpɣaxa!
ajlarkua taajakne inzærxaz uzæ!
guæk ala ihælšo azæ hara,
hæxæioup zegiæ rpe uara uzæ,
uara mbæp zlou alaku uay uzæ,
alakukua çabærgæzæz uzæ!
hapxiarcei hyanguæri aahærxæieit.
dad, stalin uara uzæ ala hhoit,
idærnæ habtæ šænazo uara upæ,
hara zegi haicpækne habtæ nahargoit:
«nagzara uækuzaait, dad, ha stadin dæu!
nagzara auaaait, uæzxagælou auæs dæu!»

Մոլորո

n. mikaa.

saťanqio.

ari daara akər zxəçua, egrə az-omə apšahaçə iəkugəlou baaup.

ťanqva — arguaqra. saťanqio — arguaqərta.

abaa akura — řəšəkusala irajoup.

ari əkugəloup ianakuzaalakgĩa bonə iajala eilahou afxa harakə açə.

daara uayə iguə aarəəəəit saťanqio atourəx agualarřara!

ari afxa adgřal auaa řfala irjəup. aguaqja rguaq-břəi, rkiəbřəi, rəəəəbřəi, iara abaa atzamckua ašəslamř zxə-ťnə iəqou, axıřcba mřəjya řja eipš aharakəra iəkugəlanə, auaa řrguaqra aamta iaxəquofa ipšuei aknə ineilajazřa aup išəqou.

amš baaps aan, ačx řafca aan, abga zəpsə zxəçua anuəuua eipš apša abřə anəjgiou — apšahaçə uəs řhoit:

«saťanqio řəueit, saťanqio»!

amų dəu zmou egrə dəuřqiagiə iazəkuzzašam saťanqio ajgia-məjgiarakua iəqanaçaxiou zegiə.

nəřj, iara ubri afxa eipšəu akə açə iəkugəloup aarjři eipšəu daçə baak. art rəbřara ibəřqia ineiueit azə — nazaza ačəřra — abzazara řafaguəťəup.

xəřxiazara zmam ašəkuskua řaaxəs řiayərə icon azə, ua zəkiyəla, amčkuə reipš itanřon auaa. azə řkurpo, eilařua, axra-caqřarakua řəlrəxuxua amšən ařqa iamano icon apsja. ari auaa řřř-razə uayə iguə pəzjoz řakunə iəqan. izzəkupoz adgřal řəťk azə akuən.

zəpsə mřuaz řauadi-aaməťei. řaqa-qalalakgĩa iəçagiə amal znaraçə aagara řařtař — řřas řəməz guəř-guəřla uajə-uajə eipargəlanə eibadərřuan, ua řaginibarřon. artgiə — azə xuař ačan, rəpsə antaz řəməməz atənyra řouan. art, auaařəysa řəxřz anəqugara azinřqiagiə řəřtoməť. ařja — abri

akuən uəř řəxřz. art dərguaqəuazar řjə haxit řa ahara řakuitəməť, agur-ouara azin řəməməť. ari, yəqa křaf zuaz atauadřa řřanarpšəlaranə akuən išəqaz. ari, ankřaři řim acirk ərenəçə agladiatəřja reikupara, sevilie ajkua reikupara, řaxřaři amerikaa řanaartax-xalakř ařapřa qamų pčəçala iřəřpqo, ireipšəz řanarpšəlaran.

řaxřa, řaxřa řagřlon apšahaçə, egrə azə řaaqumčzakua řiasnə iřco, ačřap-saxəua eipš apřtažaragiə pxiəqa icoit. açəpsaxəueit.

ari ařə zegiə řeihoit ři-xuba řəkusa zxəçua aləgaj zurab řaria. ari ipačə qu-młəř, abarřən řaxuəç řkuakua řayəzo-up. ikumj apř, řmagu eikuajə harakkuə, řxtəřpa řřtaxř ikəđərřəla — ari dazpa-gřanə, řəxuapřra uayə iguə řaxuo dəqo-up. řəlakua — ajyan pəřřə zmou ckřo-up. řxəřçə — maųk afa aaləřxoit, iřkuakuoup.

axšəv dəura ařřakunəřəzřa aup dšə-qou.

ari, řagřlonři aləgajja-akolxoznikja řařahara křuzok narpřgayəs damoup. zənza řayək əqoup dara. uəř zegiə ři-eiçəbřou — qogo mārřaa xənyajəqa řəkusa řxəçueit. ari apartřilet řəməou daara daxəřxuot, — řagiəřařqřanə, abolřevikř kupara ašəkuskua ipartřizanř řvaxər bařa řəkuimxřeit.

1935 řəkusa azə, apřnəři akomřar ajoxu řəkusa xəçra ařnə zurab řaria, akomřar amta břiazaxu aiteit — agurouarař eilařaraçə, řařahajə řəmano, dəkugəlanə ařahara qaiçeit.

abas, uayə ipxəzgiə řalamřaşaz apřtažara řbeit, ayənřři ařara aamtala daxřeit.

aai, zurab iguə znə saťanqio řayəzan, axa uajə řtguronaəueit.

zegiə eicərdərua abrigadir-akolxoz-
nik esəf mərcxulaa iynə daara ailayei-
lasrakua əqoup.

auaa, aşəşkamskua reipş, anaxi-
araxi eibaryua eiloup. İyələ
auaa irəzxaşa afapau dəu aqaçara ial-
garc egiagəm. eiftaxuxua astolkua dər-
gəlxəit, ayanaxkua, aycakua əkudər-
gəlt, apatxikua izza-irəckia idərxəieit.
astolkua rəvarakua İtə-kəkaula irxəi-
oup.

afapa açalarta aaiguara, yəqə arpa-
raja, rmaxuɤakua çarkuakua, axuata-
xuata ha ayaan dəu azə itaşuaz aşəla
rəpsanə abəsta aura iaɤəup. iara abra-
aɤia, amca naq-aaqgiə axuštarakua ir-
ɤəpəpanə, afarakua aɤkua irxaçanə rəzra
iaɤəup. afarakua amca iarkualkuaqei-
ueit, eilaarcərua iuɤəpəxoit. amharaɤə
eilatəruəit ahsakua. azə pudraças aşəla
ləɤfəup, daɤəzə — araɤa ləɤfəup, da-
ɤəzəx — axaɤəpər znəu aplakı, aplakı
xya akuçanə xəxi apəroikua akuləpsoit,
apɤə — akakan xnə, araşə-kuaikuaqa
alxra daɤəup, axuyə — apərpəl qapı
ialxnə aqəka İxəueit.

amhara avarəɤə iəqou auətra aqnə,
aɤəpfa dəu iəçou itərtəit ayə afa eipş
iqapfza.

n. m i k a a — asovet İquyyə.

aynə ɤəc auataxkua ruakə, 5-yək
atəpəhaɤa pşzaxukua arxəiara iaɤəup,
eibarxutxutnə eibarɤuəit, uərt aaigua
avənkua iəqaz zegiə. rqnəɤ asaxiakua,
akədərİəla kuçakua uha zegiə eizganə
auatax atzəmkua dərɤəşzoit.

ataca laagara iceit jayək arparəɤa
— amaqaraɤa, nasgiə zəabk — ataca-
yəza. art akəraamta rəɤkua aəurakua
rɤəpəxxo iaanərkəlon, axa açəxuɤəpanə
iləeivasnə rɤənarxəieit. art rguəmarəɤ
bɤə xaranəɤ ialɤəraanə iaayuan.

uaxiənapşlakgiə — guəmarəup, ei-
latərrəup, uyarəup-xumarəup.

iaxia, eionəu akolxoznik iasəf mərc-
xulaa iynə agurəmarə dəu əqoup — ɤə-
roup. ipazaɤə. ɤandarças eixəİəİə,
İalikə, — pəş daaigoit.

apəzba iləxiəup — mokəna.

kəriɤi — atəxxara.

mokəna — dahtəxəup.

çxəbɤon «kuɤxobedineri» aİa şərİə,
aqamakua einərqio drəçasnə mokəna-
giə İyən-ɤəc auasxər dənəçəşt.

mokəna!.. akər-kərİa lara ləɤɤəpı
bziaxu, amşən iayəzəu ləla təqqakua,—
amş ɤəc, aɤai İata ɤəc, akolxozɤə qə-
baa, ahauei azəi reipş irguəpəxəuəranə
iəqoup akolxoznik mərcxulaa itaɤa-
ra rza.

ari mərcxulaa rəjİa iazlərİaşt.

iasəf, aaigua daɤə ɤərakgiə İəman
— ipəa zəɤə xəçə dəkuiçəit. iasəf
daara bzia İbanə eikuipxiəzoit ipəa
dəzləeixrəiçakuaz: xunəzəki maat apə-
ra, İxiak, ɤək, zəipşəqam asedİa naku-
çanə, aynəməɤə, xu-İarak aɤarta, uərt
rədagİə dəryəgiəx... dəryəgiəx ab İbzia-
bara xaa.

daargəieit ataca. axəsəbɤkua akər
gəieit. aştəɤə mokəna ilpələieit İxəçə
İtaɤa, nasgiə İldərkəit İəçək ayəi,
arasa cxala İqəçənəi — aguəbziərei
axəərei irəzkəu.

axa ouməİa İrbeit, İgaɤəmkxangİə
İaanxəieit asəşə, atacei aməİəi zegiə
ɤəɤəz astol axanə İaaganə İanaərlə-
dərɤə! uı auəxa, zegiə rapxiəza, aɤəɤ-
zəɤi aqazİa iəqaz İagilon eilərgəieit,
aqazİa iəqaz İəkunəquənə — aməİəi
atacei pəməz-xumz reİhabəɤa rɤə İɤə-
rçuəməzt. asəşə, ari qazİaz rəİakua

apima ianənaiqunxala, çara zmam alə-
gaj uəs iheit:

— ajəpra aqnəp, abzia aup hara
iahtaxəu, hxə iaharxuaşa...

* * *

auayə, uaha zdaqam ala ixə daku-
guroio danəqou, aməzdarakua, arəcha-
rakua dəzxəsxiou igualafoit.

iasəf mərəxulaa, dəzxəsxiou. dzəku-
laxiou raxiənp x-uəsk ianakuzaalak-
giə ixaştuam, iguə itaxuxua itoup.
ubas, agurouara mşən uajə izəso ixəu
iasəf igualafoit dəzxəsxiou. dzəkula-
xiou.

alya iareikuajaz apacxa dəu. iab ips-
ra. ahara, ajeuara, mətkuma ahara.
tənxada iaanxaz iafjei iahəfjei art ze-
giə iara dreihabən — 18 şəkusa ixəç-
uan. iara iqabaa ala ataajara zəgiə
iaazar akuən. abri inarknə tamf, gal
rəynəuçqa dənəkədgugualo anəquara
dalagəit. izəmdərzoə auaa rəpə auəs
iuan, iqabaa rəja dəzçagəlaz, ixapəç-
kua eikurəououuo iqhauan, uayə ima-
haua iahauan, nasgiə iəmz anjamtazə
ioxu maat anaaioulak dəccakə-ccakəua
aynəqa dcon, amla iagoz, axita iagoz
aiatəmja drəcxraarazə.

zaqa iqəfəpəuzei! iaxia iasəf. vənək
irhaueit 15 maat; ari azə tamf, gal
lapəla acara ikułazom.

pəxia, apsnə aonəpura eharakgiə a-
və kua rəuəpura xaçaras irəpxiazon. eha-
rakgiə izzəronəquaz tauadi-aaməstei
rakuən.

aonəpura iarzəit iab itaajara, — rta-
jarapə şamaxamzar esəşəkusa rərxu
əzuan. akə rzacəpxiaza, mərəxulaa
iab, aaməstja — akərtaai aqaai rəşqa
dcon, uərt yneidon, akər rəiton. iara
abri iğagon, iğəznə aaməstja izdərən-
huaz aiharak.

iasəf iəman vək. zaqa iəvəbziazı ui!
iguə inamərxikua izigualarłom ui iəpə.
znə, iaxica imbazakua ibjazt, — haras
iataxəuzei irzəit.

uaquəç, uəftamlan, egialşom ha azə-
rygiə iarheit, axa uayə dizəmxuəckua
bjeəmzə daftan... nasgiə iagiəipşaaıt.

tauadi aaməstei acxəraara qarəməç-
kua iəronəquə uayə izəpşaaəzoməzt, axa
işəqalalakgiə, uərt rəcxəraara ada, ia-
səf iəpə bzəp apşaha aəpə ibeit. axa
auəs asud rəpə imneikua iəpə auıouxə-

uaz. asud rəpə — iasəf izxəndərhez
iəpə acəmxuras x-vək rəxu iğərgəit.

anaxja rəchakua zmərhuaz, akər
rğəzəmgoz darbanəz.

axa zəgiə reiha agualarłara iğəxian-
tan iafja aibafraxı ianərgoz aəpə. ari
mşnə iəqamzar, — uəsqan, alaəmrzha
axıçazar akuən.

adunei — galəi tamfi roup. uərt rna
yəs... uərt rnayəs lafcəroup, çə-ləfəup:
pşa jgıan, anaap asuan, dgəlan aurəs
həntkar anaxja rguə iəmrəgəlaz... uərt
zəgiə rnayəsəx — aibafrə, auaa rəç-
həfarada, akə rxarəzamkua inzərjo ai-
bafrə. auaa, dara-dara nibarjon, afa
karpon, ipsuaz qoukə rajaxukua narə-
gzon.

ajakua zəgiə rxaştuan, aja zağək
ada — isəxiueit.

ajakua zəgiə rxaştuan, aja zağək
ada — afa.

irtaxəz zəgiə rxaştuan akə zağək
ada — apsra.

... abas akuən lguə işəlnatoz agatı —
iasəf ian. djeuan uaxgiə-vəngiə, ləa-
mya kəpəra axuxuaha iəkulənə inei-
uan ləlaəmrz xıfəlakua...

... iasəf mərəxulaa, adəmba atərl-bje
anaaiaha, — ari iynə iavganə igoup
ui aixamya, — axiəłtha daalçəit.

— zaqa ibziouzei, iguronaxuəuzei
abart zəgiə uaha ianakuzaalakgiə xə-
nhra axirəkuəm!

iasəf, akəraamta akolxoz alalara
itaxəməzt, ifapə aəparłnə akəraamta
map kra dəvən — akə xəiçoməzt,
agura igoməzt, izban akuzar apstazaa-
ra ixəigaz akə axamçara inarçaxian.
açəxuəpənə «iəqalalakgiə qalaait» ihan
akolxoz dalaləit.

iaxia iaxigualaiertogıə dəjəpxafoit
apxiaza agura xamçara iəmaz. akolxoz
iəqaz zəgiə inateit: anasəp. agurouara
abeiara (amal) ayən-vəç, abahya bzia,
eionəu ajejlə mzanraxu ztagəlou. ipha
dəzləeixreiçaz? iaxiafi iğara?

map, iasəf mərəxulaa daəraza daajə-
pxafoit agura xamçara iəmaz anaigua-
aləfəlakı!

«tagiloni» — qai kolxoəup. mərə-
xulaa, ari akolxoz aəpə ireionəu briga-
dirəup. ibrigadaəpə yajei jayək auaa
aloup. uajə aaigua. iasəf afbaıi abri-

gada aqnəp apfbaṛi abrigadaxi diar-
geeit. ua iasəf abṛaxa iəqaz iərsit,
nasgə apfbaṛi abrigada adça iamaz
inamcxuəngiə inanagzeit.

iasəf xəli yənyajei jaba qamş iəm-
oup, iphəs ʔi-joxu qamş. ipa — yəli
yənyaja.

auəsuraṗə, auəs zlou laməsla ak-
reura aup — ha iheit iasəf. aguatarə
iəqaz iaanarpšit abrigadirja azəryə
rbrigadakua idərhaz aqamşkua yəli-
xəli qamş mcxuə işrəcəz. iasəf ibriga-
daṗə məşkəṭqiaḡiə məcxunə irəmbeit.
ari iuəsura iačanakəua şəraṭou idəruet
ari aṗai kuliṭura, iguə azənazənə də-
qoup. aṗai — aḡolxoznik irbarakiat-
goup.

— aai, anxayə iaxia alaścara dalçəit!

* * *

axularə iaṗən.

iasəf mərcxulaa iynə eizeit: ian ata-
kuaj, iaṭja, iguəcxuṭa, akəta zegiə.

iaxia, iara uayə işimbac ala gurona-
roup — iasəf abərjoup aquaṛi danaa.
iasəf aqua, zegiə eicərdəruənə aḡolxoz-
nikja lakoba dzəpxiaz iasəfgiə drəlan.

aquaṛi ineiz iasəf atṭa-tṭaha azçaa-
ṭkua iərtəit:

«ileihazi nas ui? dəziazçaakuazei?»

ubas azçaaṭkua irəjazənə.

iasəf mərcxulaa aguronara dəknə
dago. daaqumçzakua azçaaṭkua iərtəz
rtakḡua riton:

— ajəṗan auayə akə daṭəmṭə də-
qan; ianakuzaalakgiə itapanja xə-za-
ṭək ada tazamzargiə gucara qamçakua
dəkupon, dəououan! harə hṗargiə
irəlahaazaroup axaçarei, aguamṗrei!
— abas iheit nəstə. ari anayəs dhaz-
çəait aṗar ṗəla bzia izəxumarou,
iṗərxumarja bzianə iəqou ha. ui ha-
ra zegiə haṭajara adagiə, sara sxatala
dsazçəait, zaqa qamş səmou azə, aps-

apsnə assr, gal araion, aḡolxoz „taḡilon“

tazaara ṗəc səztagəlou sḡuə iaxuo
iaməxuo azə.

— sara, aqabaa iaçagəlou zegiə bzia
izboit, zegiə reihagiə ubri... aai, səxə-
nyaja şəkusa başa iməzit.

minutḡ zegiə ṗəərəmtso, itənṗranə ia-
aqaləeit — auayə iguə itou zegiə iṗə
ianazəmho.

mokona astol arxəiara dalagəeit.

atakuaj aḡati, llaba dəu axua inəl k-
şə aotazkua qaço, lxə rçəsua lxala dja-
jon:

— zakua aamta baapsəuzei harə, ha-
ztagəlaz! uaxgiə-ṗəngiə hməṭazakua,
həpsə mfaçakua hxəmṭrazə asra ha-
ṗən. uajə! uajə iutaxəu zegiə raṭoup:
— aṗəṭgiə, alasaləxgiə... aai, iaxiaṛi
aṗar nasəp rəmoup! harə hxuykua sa-
nənarəxuapşlak apsra şəmoxoit —
— yaja şəkusa sərtagəlanə səqazar sta-
xən nasəp zmou aṗar! zegiə dara rzən
iəqoup, zegiə!

— pasa, ibgualamṭoi, aḡati, — il-
gualəṭəit ləvarəṗə iṗou atahmada,
— aotar xyək-ahja iəman: aures hən-
tkar, atəuad, abragiyə.

— iləzxoup, işaquəçra, udin anəs
ajəṗra aṗə ahara, laainə astol laxəṗa,
— abas narahənə iasəf dyagəlan aṭ-
ca dəuk azna ayə aanikələeit.

— ari zjueit aotar ipstazaara abas
ibzianə, ixaanə iqazçaz izə...

zegiə yaḡələeit.

— ui harə h-stəlin ioup, — harə
dahṭəxaroup, uə uajə, asə ftəuphagiə
rhoit, axa harə haiboit, ihəḡəu guei-
toit, — ha anəhaṗa ahara daṗən
iasəf mərcxulaa, — ianakuzaalakgiə,
esəmşə apxiəzaṛi anəhaṗa iara iguab-
bziarazə iaanahkəlozaroup.

— uafa eihabə izə apxiəzaṛi anəha-
ṗa aanəumkəlozar uaha izzaanəukəloda
nas?

eiteigəeit n. b. kiut.

s. uanba.

axulbəφxaraxı ineixəit. amıra amşən inzaaləit. imcabzxa inəçqia-aacqian amşən naxəjan inxuçajeit.

akutkua qarqarua rəbzakə akutçaraxı ineixəit. rəbzakgıə al dəu, kaybei iyə iavagəlaz, ipxiarəlarə ikulo ialagəit; ardenakuagiə φəku-φəku, çərt-çərt ha eikuφtua abardrakua rφənalarpseit. iaaxuləit.

abgaxuykua, φənlə zəφzanə iəqaz, alafcara anrou, akəu-səu ha eibarhho akkara aacədrəjeit. alakua axəu ha iaailalt. akutkua axiəkuφaz rja iaatzəseit. kutək iazəmuφhazt iaaqərqərt. «qəit!» aheit arbaon, akutə inakuφqiazla. zegiə eikuəzəryua iaafəit. rfapxəc izəkuφaz ialarps, hkahar abgaxuykua hftərpaaueit ha ifanə.

— umaaiuei uara abəsta knahxt! — amaçuarta aı ixə nəlaknə lbjə aalərgəit kaybei iphəs.

— sneiueit! — ihan ibjə abouraxı iaağəit.

kaybei. — uay-kək, psəmpek, gəzmalk. izakia aıyan aipş iφəjza, iəla-kua şaqı-şaqio, akə deiyaşoıa dxua-nuaxuaxuo dnəquo.

akranərfa inəftal-aaftalt. kaybei amφkua itaxıqə dlarəxan, akuastoia apər-oiə iyjəçeiriffən axua nakuihhan amca aafəiheit. nas dnein, iφaailəxnə iıarta-φə dnəftalt. iphəs ixanə dəftan.

kaybei dəftalt, axa aıa iəla ixəmləit. xucərtak isi. anaxı iaairhit, araxı

iaairhit, ifeit izeit, zəgi rəla, dəzlaxu-apşlakgıə akə aqno dazaaiuan, — is-φəsəmpər azəqalom ha.

kaybei aıara ixə azikəit. axa um-psuandaz, — izəmaait aıa. anaxı dna- hit, araxı daahit. ixə-iguə ixəeirštərc dalagəit, iəlaıa eikuipseit, axa iamuit; ixucərtə, alamç aipş, ineidqianə eita-nəisuan, ixşəy intəlon, dazxucua dala- gon.

ianamuza daahən iguə yarxa dnəku- leit, iəla tərzza, alafcara iəla ixφala.

apərkiha mcabz xuyək aacqəit axu- ştaaraφə.

alafcara neixqəit, kaybei axublə ei- kuaıaza dyaçapşit. amcabz aajeit. alaf- cara dəryagı iəla iyxgəlt ixucərtə ala- şara ixnaqıaz alafcara aφalaknə iaaz- kəlsxt.

iboiə akuiara aaijəuadayxan daahən iərouara dnəkuieit, axa dəzməjeit.

iaaigualəfeit itatən.

«akər isxanərştuazar isxazərştşə ui- aıp» — aaiguaxun inapə ndəkuican aquard iapxia igəlaz aφə dnəpaarffən itatənəjgəi ikiasei aaişsaan itatənəjga neičeieit.

dənxiapşt axuştaaraxıə.

ikueikueiua axua kuick əlarfən.

dyagəlan axuştaara dnadφalt. itatə- nəjga nəφhifən akuic naxairit, nas ina- ıxəp dəu naxairououan apak-apak ha dnaxəit. amca anakə akuic axuştaara- xıə inaxəirfən dnein itatən daxo dnəft- alt, axa ixucərtə şəimaz iəman, itatə-

nəjga atatən anaatəblaa iaaiφəixən, aɟ-qɪərthə axuštaara şəqaz dənkaɟɟan, itatənəjga inapsərguça inaniqia-naniqian, acbəlxa ntirllan, aquard inəkuiçeit, nas səɟaɟɟiaroup ha ixəza iφnələeihən aɟara iφazikəit, axa uaha umpsuandaz, — aɟa iəla ixəmləeit.

«sara ui eiha iszaaiguoupe. iaziuazei mlan ui xabɟkut? — aaiguaxut kaybei, nas daahən ibəia dnəkuieit. akəraamta uəs dəzzaza dəkuian, nas alafcaraxa daallit.

— iuuazei uara, çxəbɟon aiartaφə iłəlua uayə dibaxiouma? aystaɟa uxalama? — lhan iphəs lbɟə aalərgəeit.

— a-a? — aaiheit kaybei.

— aa zakuəzei, uzərlluuazei, uxə atəp ikuqıama! uəɟ!

— aai, bəɟara bəqoup. uaxa akər ui saftalaxeit, axa iszəmaait. nasgıə aystaa dəsxamləeit, axa xuəcərtak souən sqıo samoup. ubrioup səzməɟo, sagı-zərllə.

— izakuəzei ui?

izakuəzei bəmboi, abra havara adgıəl φaça ihavou hnaraφə iaagar, iah-φahφər daara ibzian.

— xabɟkut idgıələu?

— xabɟkut iφəmkuə! iara işpeirəu! sara işpəur axəiçeit akumzar. ui zɾəz məsa iabdəu iakuən. məsa, işəbdərıua aipş, daφa hablak aφə dənxoit. ara danə dənɟar ha dəqouma. iara dgıəl xuyək aup, axa iaxıəqou φaıur. abraxı iaatakənə isəmazar, uaɟəɟɟia amca nəkuçanə atəras nəkusəblaauan, alφar aaxφanə salagon aɟaouara, sabic, — iheit iara iφəz aqara iguə aaza.

— ihamazar iaufaxuxəmz, axa xabɟkut iuama, — lheit iphəsgıə lguə az-xıaaua.

— foukə rəənq ɾəs iqəeimçei, iargıə sargıxanda, axtabaaj! ui zəkunagoz sara sakuguəfan, iagıəszaaiguan. akə açagaləpəur, — ihan daaφərhasit. aɟajara iaaquçit. açx lafca iquzgaza irxə-ɾan. kəraamta ui adgıəl φət kaybei iəla ixgəlan. axa igutəxa iphəs ianləei-ha ixuəcərtə aazmayxəeit, affəha dşə-φarhasuaz aɟa iɟəznə iəqaz, dəntana-galt. açx çxəbɟon iaysxian.

adgıəl, kaybei iqərçə ikəlxaz φətk akun, uartal bzak aqara. atəras, φə-

tk akuən, uartal bzak aqara. atəras, al-φar iaganə iəqan, aguta auapa axəlara-çəlara aqara iqıaşza facra xuyək aman.

aşara kər şagəz kaybei iarbaon al iaxıəkuɾaz, afapxəc izəkuɾaz amaxu inalarououa ikamharc, axuda yeiçna-xən, aqərçə akə kəlxazla, iaafnatit. kaybei iguə iaakuyit, axa dazmərφə-xəeit.

pətk aabɟəst.

arbaon abɟə etaagəeit, axa kaybei iəɟapsəmta akuən, imahait. uəsɟan iara apxəz xaaza dalan: dəzməɟoz xabɟkut idgıəl, ui uajə iara iφən, ahahai ha dəkugeɟaaua atəras akublaara da-φən. amcabz ana, ara iəçqıo aφφa ha atərasra iacran, kaybei icaza iədsəlo, alyagıə xaaza ipənça itasua. abar atəras aakublaait, accəi iɟikuaraza iaaku-hait, aguta igeɟza facra xuyək aan-xanə...

iaaɟələşonə dəryagı arbaon abɟə aagəeit. xabɟkut iarbaonıgıə abɟə aagəeit. nas eixək-eiçək aikuφətra ialagəeit.

kaybei uajɾi iarbaon aφtraan aɟa-ouara daφən. akuatana amaa knə daf-tagəla akuakı aφə dnein daaxənhanə iarbaon abɟə iləmha intast. iəlaɟa aai-xaquəs-aaixaquəsən iəlakua aaxtit. da-aφəxəeit iguə acxa əkuffə, ikiəi ayya əkuzzə. aznək azə apxəzi labφabei aaiɟeilayafeit, axa nas atəq ha iaaidərt.

«pxəzəzma»?! — ihan aşərha iarta dyəkuɾeit, iguə, acxa kədəffəla iəqaz, iaaxuafit, iəlxı aaiməirdaxut. nas iphəs, ixanə iəftaz laxı dnaən:

— ei, bara! şeit, şeit! — ihan naləkuφəitit.

— makıana mşazactei uzərguaqəuazei. mlan! — lhan daaonit iphəs.

— imşakua, ibmahauei harbaon al iaxıəkuɾou axıφnatua! — ihan iφaailəeihən dnein axuštaara dnəφhəɾan amca aikuçara dalagəeit, axa dəryagıəx xabɟkut iadgıəl φaɟ iguə iəçalt.

ckıa anaşa aynə dnəynəçən, eigul abərçəφ iaxıkədgəlaz iaakədixən, iɟya inəkuiçan iašta dəntalt. iəlapş neirllit iaxa dəzməɟoz adgıəl φaɟ axı. ckıa snəkupş-aakupşəndazhagıə aaiguaxut. dxıapş-kuapşua uaxı iφəneixəeit azəfta akuara dəntəsən adqıaş dnəkugəlt. dnəkupş-aakupşəit.

— mafallah! — ihan izakia φαγ aai-
pxiffaait. ipəz aqara iguə aazeit.

ui aamtazə xabjkut ipacxa ał aair-
tən, ałxəms dənəçən ašta dnəkult. ia-
ra uayasak, dyaza, izakia eilxaxa, ipa-
ça kłəjza, kuaxıya xəlpaxuyək ixarł-
nə. amərxuaga xaaza iaaiφayueit, iguə
aarprıt. iladaxıə axəuha ała ho kolxo-
zaa rəmxə itan.

xabjkut kəraamta dgəlanə dərzəzə-
ryuan. rała xaaza ineilaçon uajə. pə-
xia, akolxoz anəfakugəloz ijəmoən,
ialalozgıə la çarxula dərzpşuan.

«aguərouara rxə itoup, aguərouara»,
— aaiguaxut xabjkut. iagıaaigualałeit
akolxoznik mamsər iynə axəbra φəc,
akə yeiłza iakuça, pəxia qauarla ixə-
bəz nas iguəla sakutgıə, iara eiha ina-
namgaz, ojə ipacxa kuaskia xuuyək
avargəlara daφən. uəsqañ iara xabjkut
ipacxa kıaφə daazəçəmçit.

iphəs daadəlçt.

— bara, abri akolxoz halalarən?
bguə işpaanagoi? a-a-a? — ihan dən-
lçaaıt.

— işuzeiouəu unəqua, map shoma.

— iiaşajqıanə sagıalaloıt ubri! — iheit
iaarououanə xabjkut.

danaaxıah kaybei iəlapş daaçałeit na-
xıxi idgıəl aφə dxaraxapşua, dkeyza
daxıəkugəlaz, ačəqha iagıaaigualałeit
znə kaybei iaja idgıəl φət zzbaxu alə-
eiçaz. iaaiguaxut: «sədgıəl idikəlarə
dalagou». ha, eigułgıə aastixən iφənei-
xəit uaxı.

kaybei dimbazakua dneidgəłt.

— ləjəbzia, sguəla! iupşaaıazei? —
iheit xabjkut, xxiłhagıə dənkałjeit.
kaybei xabjkut diboıt ha dəqazamzt,
iaaiguampxəit.

— bzia ubaait... uəs akgıə, skambaf-
kua araxı iaakulazar ha saatəsən, —
iheit amc kaybei. — uara uabacoi?

— qabasia iqənza syeipha akun, —
iheit xabjkutgıə.

uaha akə neibərəmheit. ineiməçt.
xabjkut dəşneiuaz danənçərala daaku-
araçan bnala iynəqa daait. kaybei, xab-
jkut daxıəkuibaaz iguampxo, iynəqa
iφəneiçəit.

adəryaφnə xabjkut danənapşə kay-
bei iguəł axıφaz iφazamzt: eitaganə
idgıəl iadərrououaləna işφaz ibeit. nas

iiaşanə iguə yet kaybei idgıəl iφıvar-
cə iguə işteikəz.

— bara! — ihan iphəs naləkuφəitit.

— ibbuou kaybei iguəł eitaganə iaxı-
φeiça? hadgıəl deiyaçoiıt bbuou, kıa-
afərmaancəz!

iphəs danaadəlç:

— ibura bdəruou, iara aynə dəqam,
sara sneir phəsk ilashozei, bara bneina
bnalzçaaı, izmaanou rguał aitagara, —
ihan dəndəkuiçeit.

xabjkut iphəs ləxə kasəla iaaçaknə
dçeit. dəşneiuaz kaybei iphəs aphal ləj-
ya ikurgəla dəşneiuaz dnalxıəpşıit.

— o, famsia! — lhan naləkuφəłitit.

— ibuazei?

— baagəłft znə. akə azə bəstaxəup!

kaybei iphəs ləphal çəqa inalərgələ-
eit. egıəgıə dənłədgəłəeit.

— ani lguəł, ana ecə iφaz, iaganə
hadgıəl iadərrououala izəqalazei? —
ubri sazçaar ha saait, — lheit xabjkut
iphəs.

— ui hguəł axıφahçə hara iaadərp,
lara lıuəs alam! — lheit egıəgıə iaaxja.

— izbozei? ani azragıə anaxı hadgıəl
axə zəkugalouzei? ixəlçarc lguə itoup
akuu?

— uigı lara lıuəsəm!

— haıt, lara lıuəsəm zaxıçuzei, az-

apsua poet φa ayəza lenarsa
kuçnia

ra hadgiel ikujgaloit, hara iahuəsəm? hadgiel igarc laftoup uigi hara iahuəsəm? ari zmaanozi? a-a-a?

— sxaça daar bizçaa!

— bxaça iakum, bara bxata sbəzça-aueit!

— affəha baxiəntəaz bca, abri aphal bxə iakupəanza!

— aait, auamga! izakuəzei, uəgiə uəmxua uxgiə pəua!

— auamaga sara sakum, axa barax-tabaa xabjkutəi iphəs boup!

— bara bxaça dəspaou, bxaça? sxaça ixə ineilqiaş-aailqiaşzaargiə uayə iaşoup, bara bxaça kədja dxuaxuaza, dannaquo, akə dazəmčasuala, bziak io-up!

— aait, alaps!

— bagilapsup bagikahpup! nononaha iaailalt...

— araxi baai, araxi! — ibtə neirgə-eit xabjkut, rbtə rajaxazla aniaha.

adəryəpno fəjza xabjkut sadgiel, kaybei ipəkuiqaanza, sara səkugəlap ihan deit uaxi eigut aaltxnə.

daxmeiz idgiel wət daakuşan iaairəc-keit, amca atəras iacreiçar naq abnaxi amca mcarc, nas ibtə yeirgəeit iynəqa iphəs akuastora aalgarc.

kaybei xabjkut ibtə aaihaait. aī dən dəlpşzar xabjkut eigut qiaua ntəç daxikuəz dibeit.iphəsgie akuastora qiaua dizneiuan. «hai, uargie sargixanda, sabic, usjekuləeit akuu», — aaiheit kaybei guanəla iguampxa. nas afərha eigut aaitipaan akambakua ašta itca ha iphəs ibtə naləkuirgan, dkəlqia mēsa dizceit. pəxia znə ui adgiel mēsa iabdəu dəkunxon ha iahaxian.

xabjkut iphəs akustora izaalgaz ina-qia-aagianə atərasya injəceirffit. auyə aalgəeit, alyə ijikuaraza iyələbbən amcabz yəçqeit. yəqara-xəqara ubas inacreiçeit amcabzkua rəwərlakua anara iyxalt. atərasra aypə aarəlgəeit. alyə efəla, eilaqə eixan idəkuləeit kaybei inxartaxi, iəkumakaruaşla. xabjkut atərasra, dəlqia-lqio dlasza aandakua drəvan amca abna iələamlarc, iphəsgie djerqi-jərasua alyə dalan. atəras aakublaait. accəi tətəza inəkuhait. aguta aqiaşxuə afacra axiamaz iaqaza iaan-xəeit.

kaybei mēsa igual aypə dannei ua daagəit.

— o, mēsa! — ihan ibtə yeirgəeit.

— hai! — ihan eila dnaxqian (akrəfara iaşən) daadəlqeit mēsa.

mēsa uayaza dəuk iakun. izakia eikuaqaza eilaqə, axiapary aipş ixuda içatən.

— kaybei uouma! uabaqaz fəjşaan-za? umaaiuei araxi abəsta knəxnə igə-loup, kakalk umkri! — ihan dneidgəit.

— mamou, uyei-qəka azhalait. skambakua zbom umboi, eciitəi srəftoup abgakua iərfaşa. araxi akrubazar? (uəs-qan ikambakua aşşəha iaştəwə al içatən).

— mamou.

— hai, alakua iərfaşa, iabanəçayri! anxara məşxa, iaxia içaskəp ha sguə itamzi. uara, mēsa, aqəuara unapə aurkxiou?

— mamou.

— uəs akuzar uarei sarei xabjkut dnapəşzar. səvarəwə amratafəraxi dgiel wəjk iəman, iaxia amca əkuçanə atəras əkublaara dəwup. uatə dəkugə-lar qalap qəuara.

— nəx, qut?!

— uara ui zqaufazei?

— ui adgiel wət sara isəupe!

— ui şpa? xabjkut iadgieloupei.

— xabjkut işpeitəz? ua sabdəu tlab-orian inxartoupei.

— abaak! ui sara iaxipaszəmdəruaz. nas ianaqalbeit, as axipeiuei fəgeifjamzi, biparala fəizaaiguamzargiə. azə iabdəu ixuštaara rətəua iagizleikunagozei. apşjagie irguapxarəmei. — aaciçeit dgəzmalza.

apşja irguapxarəmei ha iihaz mēsa iguə ilələcxueit.

— iaarabi, asir! pəm uayək iuziuar akə iaməsup, uafəjqiaqie ui uziua dānalaga nas iuhari? a-a-a? — aaiheit dxucua mēsa.

— uara uahatər imbargiə, upşja, uabdəu tlaborian, — uha ixucər qalon, — iheit kaybei, nas, — bziala, bziala. hai, akambakua alakua iərfaait! amala sabalcei! — ihan mēsa dneipərçən ipə-neixəeit.

mēsa kəraamta dgəlan iahaz dazxucua, nas iynə abarça dnəçaxxən, eigut

aastpaa aşərha iƣəyeixəit xabɣkut iaxi.

dəşneiuz, sədgiəl ha dzəftaz aaigua-
ra dannei dənɣəragələn dənkalpsit: ad-
giəl ƣət atəras axəblaa dnəkupsit. xab-
ɣkutgiə ahahaiha dəkugeɣaaua alƣar
axƣara daƣup.

məsa iguə aaibakəit. ipaɣagiə dlaxa-
yaxəit. dənɣərɕit.

xabɣkut dibazom.

məsa xxiɕ iħan dənkaɣjeit xabɣkut
danaaidgəla. xabɣkut daaxiaħt.

dgələn məsa, ipaɕa dəukua ɖarɖarua,
aɣ ƣəya aipş ixaxaza naq-aaq iƣagə-
laz, imakaruaia rƣərkiakia.

— uaa bziala uaabeit, məsa! uaba-
qaz? bzia uuəithagiə soumheitei?

— sabaqaz... saakuləit, ƣək saftan,
— iħeit məsa, axa iƣxərɿaa.

xabɣkut məsa iƣapşəlara iguampxə-
eit.

— iəuazei, məsa, uguə haapsuma,
upşƣə səmxabziam?

— sara sguə xar amazam, axa uara
uxə uakuitəm sguaxueit! — aaƣitit
iƣərguaa.

— ho, iabadixua! sara uşpaqou ha
apsɿa iashoit, iara iɣajafouzei! iaxia
uɿxəms arəməla uxəçəu iəuazei?

— arəməla sxəç, arəməla sxəç akum,
axa ari ikuublaaz atəras iəuei?

— tərəsəmzar adunei iəqouzei. atəras
rɿra uaftazar zegiənqara iumouei. ara-
nza uzaauei, ua unxara akuşa-məkuşa
mauxuma. iutaxəzar uai səmxkua irta-
gəlou zegiə tərxa itabup ha uasəmhoi.

— uara uƣə akum sara szəftou, sara
şpoup. abra ikuublaazgiə, iara zəkugə-
lazgiə sara şpoup. iudəruou, xabɣkut?

— əə, oɣta izdərt, aparkɿ aipş, uzər-
qə! ari uara işpouƣəz sara işpupei.

— işpa? işpa? sara işpup uhəu?

— aai, sara işpəup. ueilagama?

— sara sakum eilaga, axa uara uoup
xabɣkut. abra haxigəlou sara sabdəu
tlaboar dəkunxon. aban abni ahəgura
iubo iara iuxşaaroup. — iħan məsa
aforha dnein ibəɿza ikurşəz axah aasti-
paan daain xabɣkut ineiƣeirxxəit.

— arigi umboi sabdəu iuxştaara iɣə-
çabləz axah?

izboit, izboit! ui uabdəu tlaboan
ipu, sabdəu ipu adərta ataxəup.

— işpa?

— işpa umboi, uabdəu tlaboan ara
dəkunzərxada, ui umhoi? a-a-a? sara
səbdəu sofəq ioup. ui pəxia ara dən-
xon, nas inxara eiteigəit oɣə sa saxiə-
qou axi. uabdəu tlaboan dəmhaqərən.
danaa, aɣə iɿkiamtaj ƣafoukə irgaxian
carta animou sabdəu sofəq daarəchai-
fan abra idgiəl yn təps iiteit. iudəruou
ari?

məsa ƣəmt dgələn.

xabɣkut iajakua məsa akuƣimtuaia
aniba ishakuo ixşəv azcətaup ɣaiçan,
iaja deitanalagəit:

— abasoup, məsa. sara sabaɣa zegiə,
sab qatmas ida, iaxrat bziaxaait, sofəq,
mada, maxu, mɖar, boouun, sosran, ge-
dlay, kuabzay, mzouy, kuaq — uħa
ubart zegiə abra iəkunxon. uara uabi-
para, uab sagiasa ineirknə iaxrat bzi-
axaait, uayə ɣaimatk iakun, uara abaaj
dueipşəzma, tlaboan, sasrəqua, salma-
kua, zoshan, ləren, rafət, tətəi, titu.
zay, kuaq ubart zegiə, kuaq iəda ui iah-
zeipşəz habdəuzza iakun, ara dənxon.
ikunxon oɣə souzar daxiəkunxo. kuaq
yəqa apaja iəman: zay, mzouy. ubart
irxşəz haup uarej sarei. uara zay uift-
roup, sar mzouy. abasoup məsa, nas
sədgiəl ha uaaueit.

— uaxi uavamlan, xabɣkut, uaxi! ha-
baɣa eikupxiəzo siɣap uguaxueit,
axa ui azəqalərəm. adunei egiaɣə apsa-
xxeit. habaɣa raanzagiə azəryə əkuna-
galaxian ara. ui akum auəs zlou. açə-
xuƣanɿi ikunxoz, izƣəz ubri ioup uz-
xuapşəsa. ui darban? sabdəu tlaboan
ioup. iuahauou? ui iuxştaara bonatua
ara uszəkuçərəm, egia usafazargiə. idər
abri. iuuəz uzxoup, affəħa, uşəibgou
unəkuçəu uca. mamzar, abra şjaouoit
ha uanaakugəla iuəxişə dər, uaha uas-
ħəm! — iħan məsa aşər ha xabɣkut
dneidqian iƣəyeixəit.

— ai-ɿiɿi, abar asiir! «abnaƣ arbaon
aain avnaƣ dəlnacon» ha iərħo iagıçə-
bərgəzaap, — iħan iuəs inapə nairkəit.

adəryaƣnə xabɣkut iɿkambalkua aa-
çəihan adgiəl-ƣəɣ iħəiblaaz dnəkulan
aɣaouara dalagəit.

məsa auəxa uƣə-şə damərjeit, iguə
bəlbəluə içaləit. xabɣkut igura izəm-

gæit, daquçueit ha. iſaaſaz aipſ dkel-
qia daait xabjkut iqaiço zboit ha. dſa-
aiuaz daatgəlan dənkelpſit: xabjkut
ahahai ha aſaouara daſən, aſagio axəi-
haauan. məsa amca apər-pər ha ikəit.
aſərha daaſərqiān akambafkua dlarpən-
xxəlt.

— ua uaagəl! uaxəmçasən! oſəſqia
ixuçərtla səmhei akambafkua! — ihan
dyaqaait məsa.xabjkut məsa dqafo dlə-
ciſapſit ƿəmt.

— map akuu! — ihan məsa aſərha
diarəyt akambafkua, aijaha rçərtlara
dalagəit.

— uəs umuən, uəs! — ihan ibtə aairgə-
eit içaouaza xabjkut, dagiaaicralt.

məsa akambafkua ruakə aaxuçirtlan
ſap pəkula dlarast, akambaf auəou
ilaçqeit. auəou azxək aſaouara inſə-
çast. nas egi akambaf dlazəyt.

ui aamtazə xabjkut — aſərha iſəra-
maxic ləmyaniçeit, axa məsa iqənza
izəmnazeit. nas iſmaa lkəſnə məsa dye-
idxxəlan dneiguəçasiſ. məsa iſəyeiçi-
xən xabjkut ixudaja dləçasən dbərbə-
rua iſtaxiqə dəndəkuiçeit. ikuaxiqə xə-
lpa neixſeit. ixabſra amərxuaga nəkuu-
qeit. ixaxaza xuc-məckuak əkugəlan.

— əə, uəs akuu! — ihan xabjkut
deicrala məsa dləizəyt. məsa inap dəu-
zza xumsəsza aſaairxan xabjkut, xu-
maa-ſəmaſla iəqaz, izakia kſaſ-maſkua
iclamha ialagəlaz axuə inəſkſarakua
aarəlaſan iaailaiououeit. xabjkut iſə
aaiçeit. izakia maſ iſəazgə amijoit ha
iguə aazəbləit.

— uəs umuən, uəs! ſzakia ualamkſə-
sən, ſzakia, — ihan ibtə aairgəeit xab-
jkut.

— uzakiamou uclamhei iarei eibasər-
gap sara! — ihan məsa xabjkut iclam-
ha aairxəçxəçən dyəçasiſ. xabjkut aſ-
an ceiceiuə dyaçapſit pſthakuakgə ila-
pſ inəçəſeit.

ari ſzakia əçəijozaap ihan xabjkut
məsa izakia deivazo dalagəeit iargio.
məsa izakia xabjkut dſaſtalaz iguə əz-
yan-ixə anaxi-araxi iqio dalagəeit imər-
kərc, axa xabjkut inəſakua məsa izakia
eiləuə inalaffit, iagſaailəeigueit.

iouſ ſzakia səmhei! mamzar idər sna-
pə iakəu ſaləzjo! ha aapitt xabjkut.
ibtə aarəououə iſaarxaçəla məsa izakia
animpəçəla.

uəsqan ui akətnə azakia apaſu mca-
ckua iəqan.

məsa izakia eiləuə iəqaz danaazxuc
xabjkut izakia aaiſit. egiəgə iikəz
aaiſit, ineigutasən ineimqeit, axa dəry-
agı atax-sax ha ineidəsləeit, bəarçə-
xə iaaiəakəit.

raaiguara al igəlaz ikuſaz açəs-ſəſ
ſəſ-ſəſ ha inəkupər-aakupərūa, oma
qanaço ialagəeit, açaqa eikupoz mbəſ-
ſə ibanə irxəſçozſa. ui abſə zahaz ay-
əzſa aaiſua akuc-məc, abardrakua irə-
maz rſələſſa iaain al rſəlarpſo iala-
gəeit, aſſa ha oma rxərga.

məsa uayaza dəuk iakun, xabjkut
uayasak, axa laſək, eiha dſiuan. iana-
aidəsla məsa xabjkut daaſtijaan anaxi-
araxi imyənçara dalagəeit, axa dizkamə-
ſit. ddəkuiçəçxiazə xabjkut iſapkua
rſəhə məsa iſapə iəſeirſuan, digudə-
zzala daanxon. məsa iaaiſualəſeit aqua,
znə uaxək acirk aſə aikuparaan aſə
dleihſtuqulan iakupoz dixəſſnə dəs-
kaiəſəz.

«akə dkanəſuazar ui dkanəſə» —
ihan məsa aſərha dleihſtuqulan dləei-
xəirſit. axa məsa iapxia xabjkut dyaç-
qian məsa dləeixaxxəit, iguə aaxaça-
nan.

— aait, kſaafər! — ihan itaykum aai-
raſan məsa ixə aſəgu-ſəgu naxəirgə-
eit, axa məsa iəmy ououan daaigudi-
həlan dleixəryrə dləiçəiguan xabjkut
ixudaja vəçikəait.

— qəə... — ihan xabjkut ipſə akəit,
ielakua təçən ilaxi ikulo ialagəeit. aça-
bərg aſə daaſeit dixuəſar ha. ipſə
xuſək igəla danaaqala, iſərpſkaſa daa-
ſəſeit.

— bzaməqu, uəs umuən, uəs, səxula-
mſa uamxapſoit. səxulamſa! akə uam-
xamuaait, ƿada...

— ƿumtən! sədgəſl ukuçou uəkum-
çou, abərſə abraſqia iaasouharoup! —
ihan dərvaſiəxi iaailairəououeit xab-
jkut iəſəqə.

uəsəſmə
dauiməſuaſa aniba xabjkut iſamxə
maza affəha dyaxo, məsa iah iyadərgə-
lanə dyeiçəsən dyeixəirſit. dyaçqeit
xabjkut, ipſə aaiſəit, dyaçqeit məsa-
gə dəryagiəx. arbaonkua reipſ, iyeid-
xaxaləeit.

xabɣkʉt iphəs iaagualteit. akəukəu ha daahhan dəynə dara raxi iʔəyalxə-eit. alakua axəu-xəu ha iaasən içqianə iyaləstələit, akutkua qərqərua iaailay-yit, ačar qərqərua iyeilapərt. ahəs dza-məqu, zegiə aneibarçasə, bəy-bəy ha iyeitapa-yeitapan, ačəxua rkiakiaza, iynə ašta iytalt.

akolxozaa ahhabɣə anga maɬərk qalazaap rhan, hai-yei! iqalazei? ha eikupɬua akolxoz itəbonəi idəkult.

auaa rapxia gula-səla iəqaz alakua zegiə eizan ikupoz irəkuša çax-sax ha irkəit, aɬarax eişuazla.

kaɣbei ipaça dalaɣuə akupara iala-gəeiɣtei rzpşra daɬən.

— bara, bcei uanza, mamzar azə da-akələmleit hzərhap. sara isəzçaaɣazar dəqam ha rah, eibarpsua bbaait, — ihan kaɣbei iphəs dəndəkuiçeit.

aftaxi iargiə izəmyhazt dxuaxuaza aynə dəydəlçən, maza-maza açlakua iʔ-rəvazə dneiua eikupoz raaiguara abardra iəqaz amoiş dnarəxa-aarəxo dənɣə-çəpan eikupoz dərzkəlpşua dalagəeit, iguə eibakua: iaaguara iəqou aixarəxa məsa xabɣkʉt ixə dzaməsuaizei ha.

akolxozaa adruha ianaakələibaha ilarəsən napxəcla eibakəz aaiqurxəit.

— akiaafər, uəs akumzt uargiə-sargixandaz! — iheit daamakarən xabɣkʉt.

— iusərbarən sara, sabic, axa!... — iheit egiəgi.

ua iaaikeɬeit, aşouraən alakua reipş, ihaş-haşua.

pu! qu! rhan kolxozaagiə məsei xabɣkʉti rəla intaɣteit.

məsa akambaf içirtlaz aanda iavan akiəɬ nəfti-aastfua, əvəza zzaza auəoru iaçagəlan izaho.

ui aamtazə kaɣbei ilə abardra inɣə-çəxxən axəu-xəu ha ɣuma qanaçə iala-gəeit. kaɣbei apxəzə xilala ikunəpəo ia-lagəeit, ala fəzar mou imamkua dɣalə-eit. sadərər iaquəçp qaiçən iɣəçaza axiz

aaiheit, ala aznək ala tərzza iaai-xuapşit, axa dazəmdərit: akgiə çsomzt aynə dnəɣnə saaiɣtei, ara daainə danba-ɣəçəɬei ahozla ineixuapşən. eihagiə ačəxua auəhtarɬ eişua ilagəeit. oja də-lçnə ddəkular dərbarha daɣleit. sguarəmtar qəeiçən iʔəanikəlt. axa ala aşra ianaqumçza, izakuəzei iaba rhan igəlaz abardraxi rʔənarxəeit. ui kaɣbei iaaguiteit. dyaçqian aşərha iftaxiqa dlat-rəst, axa amoiş iələh dərəkəit. kaɣbei dɣuaq-psaqua akə iʔəamixən daɬakə dakəit. uəs inein abard aaimərttəno ia-nənɣəçapş kaɣbei dɣəçagəloup, amoiş dərxxa dərəkəup. omaɬa irbeit.

— kaɣbei uouma? — ihan azə ibɣə niəkuirgəeit.

— aiei... sara soup... — iheit kaɣbei. aarla ibɣə tkaa.

— ua abard iɣəçuxuei?

— uaxi sneiuan..

— araxi uaaiɣazar myala uaiir auazi, uaxi uəzɣəçalozei? uəlç!

— araxi... amoi... iəkuzaaşa... — ihan. icxraan daaɣəçrgəeit.

danaarɬapşə igəlaz, səɣuoiɬ ha iekua aaxəirqaqəit, axa araxi uiesər fakua-rak iəlçuamzt.

ila danadər içxurɬio ineidpalt, sato-umçən uszəmdərit ahozla.

kaɣbei iphəs lxaça abardra danaaɣə-çərga, dləeikupsə dceit, lkasə lələxi in-talərpeit: «uənan upsəndaz, hşəbzaz ha-umfi! aystaaja urgaaitei aynə ɣpazar auazi, araxi aynə dəqam ha rashaxeit!»

— ihan guanəla daxiçəliou dləçapqa dcar aaltaxxəeit, axa iabaqou.

xabɣkʉt daaçqəit.

— aait, kaɣbei, ara uɣəçəpənə uahizp-suan akuəu? uargiə ari sədgiəl ɣəçə ueiyazə udəkun. eibarpsər sara iəzən xap ha akuu ara uɣəçəpənə uahizəp-suaz? ajsta aguə iahoit uara uakuxu məsa dsəjəzçə. uəsouma məsa?

məsa ɬəimtiɬ.

sguə daxuazeit xoqan-dəu,
inxara, imazara iyən-dəu,
iašta, iboura ica-dəu,
nas ui ioumi auay-dəu?!

ipsasa çya rəmam,
ifamaqa rzəpxiazom,
irfueit, irfoit injazom.
kiaf iueit, akğia iuzom.
ahseibağa jirhxeit,
axaɣakua iɣaxeit,
reiharayək xəirɣaxeit,
iaanaxazğia irɣaxeit.

dara-dara eiɣirɣoit,
nasğia dara jibarhuoit,
rnapə rləmha ɸibaɣɣoit,
egiaşneiua ixəibarɣoit.
dara reisra dalayɣoit,
rəpsxu, rsabşaxu dalayɣoit,
rənɣara deigurənoit,
ajvanaxi dalakuloit.

bəɣ-yək apağa iara iəmoup,
arhrei, aonəurei uərt irələup,

uayəfala iara eipşəup,
eiçəbgia, eihabğia ineibeipşəup.
rxə azakuankua dara iapərçoit,
aɸan, auaxiad dara ianərçoit,
kər rəmazkua içəxuɸa pərçoit,
drəcharfazom, ixə xəɣoit.

abas aup işəqou ipağa,
iargia deɣoup ixata,
uajə irajoup ipxasta,
iaxiəmzaşei içaxuɸa!

abar iaaiueit iaɣağa,
irzaaiguaxəeit itağa,
işierguaquaz aqanxaja,
dəkurəmxəşei ɣɣialaza!

iaxizei mɿan xoqan-dəu!?
iələlazaap azya dəu,
innarɣazaap itağa dəu,
iəkuzaazaap iraxu, ipsasa iy-
ənra dəu!

sguə dalsit xoqan-dəu,
gumbəl-qbara səuay-dəu,
irələşoi, şəihoz, ajlardəu,
dalarməɣi amca-dəu!

italon amra,
 iiasuan açxkua.
 daşan ua abragı,
 dxəsuan açəkı ha!
 iarlon, iarzəzon
 afxa lafkıəndar.
 pətək naxəçit
 — iəqou axabar?
 znə-zənla iguaguoit
 amşkua, açxkua,
 axa znə itqıazoit,
 ıftəpoit adəx ha!
 gur-r-r aguakı!
 arıraxırtı akuakı
 gur-r-r aguakı
 anıraxırtı akuakı
 açəkı! açəkı! açəkı!
 inəmxo: fançak, dacək,
 apqay! apqay! apqay!
 ueiçamxan pıxaqa aorey.
 zakuəzei ipıaua,
 zakuəzei igur-gurua?
 alarax zərıaua,
 dəzusda ari zdərua?
 iəqou ıboma?
 ayəzja, axaja,
 imajəsueit auma,
 idədueit araja!
 araja «auaılla»
 ipəzaap tquarqal!
 aqajlar iaııləit
 aguakı ha amal!
 asovet həntkarra
 ari qanaçoit.
 eigzom apara,
 ırhaz narəgzoit.
 amaluaa irtaxən
 irahteit uərt, imp!
 ipjoit hlaotum,

byaxoit htemp.

amra igiaıza
 iceiueit ikaxaa,
 fəbjon mhaızo
 ırəmam apaxa.
 aza daagumçzo!
 dasueit abəkı,
 eixiəmçzo, eipəmçzo...
 rəpartoit hapək.
 gur-r-r... aguakı!
 arıraxırtı akuakı.
 gur-r-r aguakı!
 anıraxırtı akuakı,
 açəkı! açəkı! açəkı!
 inəmxo: fançak, dacək,
 iəpyərueit amakıa,
 afança, acaqıa
 abaxu apagıa!
 abaxu dəu açəqa.
 miş əqouş işəıbo:
 iləeiueit ıftəpo,
 acaqıa işəıpou,
 iapəxiaıto iqubo!
 əftaxıqa innaıueit
 əsaba aııau.
 xaranrtı iqarfoit,
 iləit aləeirtəş
 itahait aguakı ha!
 aalıga eiməşşə.
 iqarfeit alah ha!
 içəsuan axuada.

abaxu dəu açəqa
 iəçəqueit alyə,
 unaskıa acaqıa,
 amya, amva!
 asovet həntkarra

ari qanaçoit.
 uceila uəs amra
 ırhaz narəgzoit!
 asovet həntkarra
 iataxəşp araja.
 uceila uəs amra.
 ahahai şafərxaja!
 iououaz ıguamıq!
 iououaz ıməxuşə!
 zəgala — ahəşq!
 çərkantla — axıaqa!
 iəlıçueit ui amca.
 ikaııpoit apxə.
 iııpouş ınəpə amsa

apsua poet şə
 ayəza labaxua leonti.

ipəjjoit atzəl
imakroup, ifançoup.
xahup, icaqioup!
iləmhan — haquçər..
mardoup ilaouioup!

* * *

auəsura ara eilou
eipşəm rmlat:
repenko, oriolov,
anemec eduard,
apsua, atərkua,
akərtua mosizc,
alanja, agərkua,
iraçoup, uəs içagı.
irqioit rçərkant,
ipərjoit acaqia,
ahahai ha iccakueit!
abaxu dəu açaqa.
abaxu dəu açaqa
iaçaqueit alya,
unaskia acaqia!
amya! amya!
asovet həntkarra
iataxəup araja!
uceila uəs amra,
ahahai, afərxaja!
amal azə macara
ari ara iqarçaşam:
aproletar içara
iaabarc aşaşal
diərc abragie

lenin iəxiz zxəu okumrpi akol-
xoz axanpayə ayəza qguburia
georgii.

auəsuy aiaşa.
adəri afaki
iapsaxərc hanxafa .
auəsuy iqa
iaadərərc işaşam.
iircə afa,
iircə aşaşal!

* * *

aalɜga ilaxxa,
axahkua kuaşoit.
auəsura lax ha!
apxə rpaşuoit.
aƿəyraan aƿəykua
işpa nas iməykua,
iftərəaait aƿəykua,
iləiueit aƿəykua.
ixəiaaləeit rçəxua,
rfarkua majəsueit.
iləiueit aƿəxua,
aƿəxua rapəsueit!
iləiueit apşa çar,
ilasueit rfarkua.
mayzak iuzacçar!
ahahai, aƿeikua!
uaxizoit aƿəxua,
arka aƿeikua!
ixaloit rçəxua,
ilasueit rfarkua.
abart şeiso.
eisoit y-brigadak,
rxə iameigzo
aorey ha rƿata:
art ruəfa iaxizup:
«socsorevnovanie»
ari aƿəc iamcoup,
iuahauama vania!

* * *

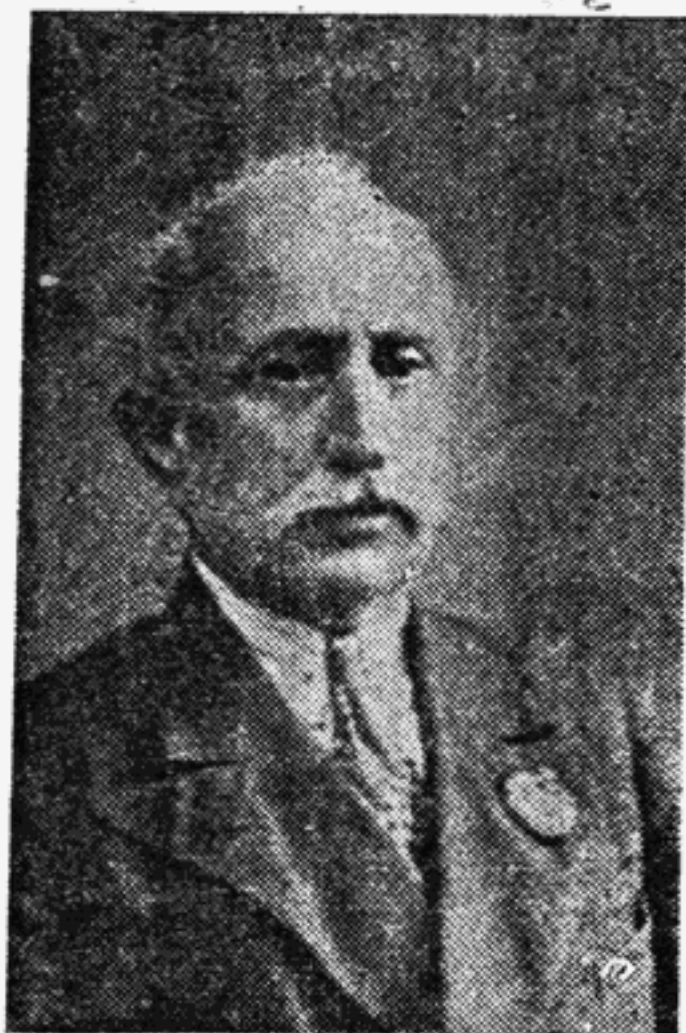
azə daaquəmçzo
diasueit abəki!
eixiəmzo, eipəmzo...
rƿartoit hapək.
məy dəula ipjeit.
aguaki ha alaotum.
abaxu dəu ileit!
inxarc iataxən.
amcapf ianəçqia!
aguaki ha eiməçqiaa!
ipəxxa, iɜəxaa!
ui ua işəkuzaaz
iabaqou ha rho oup.
auəsura aşəmtaz.
ipərtuan — hali houp!

ll.

kuazan iqouzei?
exia iguronioit.
ei, iləμουzei?
amuzika einərqioit.
ajlar imayəm
ajlar eijajoit
ankia, exiaƿnə...
işpaqaz, iqarfoit!
kuazan akuaza
arxa ataosa,
ianukuəz ahaza?
ihazon uəmş,
iguaguon uəçx.
abnara uəkuɜ!
eilayən uəmoi.
ilaquən upacxa,
imayən ukiaf.
umgua, ucacxa,
dakupan smaf!
ayba quazə smaf
iuəlixuan alaf!

* * *

kuazan iəqouzei?
exia iguronioit.
ei! ilərmazei
amuzika einərqioit.
iauup, eixoup.
eikuoup, iouououp!
eicaaiueit yba-qoup.
imaaiuoi iabaqou?
ajlar ara eizaz
iazəpşup arelisa.
rbiraq iyaxəeit,
iaaueit ha irguoxueit.
arelisakua yba-qoup.
imaauoi iabaqou?
tquarqal aƿaya,
arxa, aguaya,
ilahama ajabɜ
iaxəyit aɜaabɜ!
adəorba şap-şapua!
iaaiueit aqa-mbo.
iryaxəeit rbiraq
eicərheit jlar. «ax!»
amsala iqapanə
iryaxəeit napəzkı!
daara aqa banə
ura-a rheit zegiə zegi.
ura-a-a! eitarheit
amuzika einərqeit!
afərxaja eitarheit.
alent qapf pərqəeit!

d. i. gulia

(aroman, iacəu).

taqguagua dəymazayxəeit

xəxi işəshaz eips, alias iynə akuara nərj axuana igəlan. sosran iynə aarj amarda iafagəlan. sosran iynə abarça unəçagəlanə uaxi alias iynaxiə unapşər, abahya bziei, ałt-kakaykuei, ałər-ku-ərkuiei irəbzouranə, aynə xəxiyəi abzarak akun iəuboz, ałtkua iaarələhho; çaqari abza ubazoməzt, ubri ala aynə adgiəl iəkugəlazam, ałtkua rxə iəkurgəlanə irkəup uharəp akun işəqaz.

alias iynaxiə ałtkua urələpşnə sosran iynə amarda iafagəlou axi upşər, ala-ipa irələfəz ala auəhja kədkəlanə, ap-xiari afarkua açargəlanə, axə anaxi-yə kər eipsən... art ayənkua akuara nərj-aarj igəlan, axa eizaaiguan...

taqguagua axşəraurazə iəftaz dəsğə-lalagi alias ayara dəu iharuəp ha iguə-laja şənakarnəz, taqguagua otuəuəla dəymazayxəeit ha sosranraa rəpə uay daait.

taqguagua phəs zaən, ləynə ləda phəs daxiəqaməz aqnəp ckia dəbziaxa-anza, xulpazək dyagəlan, ləphal aaltəx-nə zə aagara ha azxa dceit, rəçaqa agu-avaraxi.

amş aailaftuan.

pətkgiə dlon akuaçara, abahyara uha dəçalanə daxicoz, aiharakgiə aguaya-ra lafca daxitaloz.

aynə daainə ləphal anlərgəla, amar-da aia ləmanə daxiəpalaz iabzouranə,

ləboia aalxiaan, dnəftalt.

lxiaa məcxuə darəotuəuan adərya-φəngiə dzəmgəlt, exia-exia, uajə-uajə şərhoz dzəmgəlakua eiha dneijako da-lagəeit.

apşka anapə ləgəmxandaz ihan alias rguəla phəs rafida dləheit axuə akə-ka ləgəlmərxalarazə; uav dzeipsrəxo zdəruada rhan ajetmhagiə aadərxəieit, alias iguanəla izbnə iəman ui lqabaazən iləitaşazgiə.

rguəla phəs, rafida, aguəlara ayəda-xazgiə guəcxurəlagiə dərzaaiguan. lara phəs çarək, phəs eiləffək, guəbəlyək lakun, lara ləpşka dəngaraçanə, dərja-nə, lxuə eihabə agara dnadərpalanə, taqguagua ləpə daanə iləgəu, iləbzou azə delxəlapşuan. çəup, agiərt rguəla—hsa-kuagiə cxəraara ləgrəjaməzt.

aguəla hsakua axuə φnak yənt-xənt danərkuaboz əqan. dəkriakuəku-araza dgaraçanə, agara-la ho ddərjon.

ojəi-ojəi iəjaz apşka lkasə şkuakua xuə ləpə iakurifəz inaxanə «bəpşəft, ləgəmfxuəykua ixuaxuaza xəxi ihara-knə işkədəu, ləpənça xuə zaqa ipşzou, ləla-xuəckua xuxua-xuxuaza, lkiəf xuə kuapza dşəqou bəmboi» ha deibadərbou ilədpəlaz ahsakua. nasgiə abri dəpşza-mxar iəpşzaxarədahagiə nacərçon.

kamayəy xuə art iərhoz lahaçomə-zt, dtaxuxua dərjan.

abas esəmsaaira abziara dazkəua drə-
man kəmauəy xuyə.

ubas axuyə lan ləməzara lənmərpş-
zakua dnəqurğon, akəka ləpaço, znə-
zənləgiə aɣəmha narəcərxraaua.

abar lta yə-muyəbja inarəkuloit, axa
taqquagua zaqa deionəmxara, esəmsa-
aaira deitəxo dalagəit.

aħsakua eizon esəmsa, aɣajara ia-
pən, axuəygiə dərkəuabon — dərfəuan,
uaxəla xəcəi-hsei eilayvə eizənə uaxa-
şanəza ləyapfara iapən, pək-bəzkə
iahaşaz akə aanməjkua asamərquəlkua
aiafkua ho. apiməgiə znə-zənla afəa
anərzəifuz əqan abart ayapfaja, axa
art zegiə başan. ari taqquagua izləxəu-
artaz, taqquagua lxiəa iaxuartaxaşaz
egirəzhoməzt.

znə aħsakua aɣabjkua ho taqquagua
islədpəlaz, rxə aaidərkəlan axutxuətra
ialagəit. iərhoz ubri akun, taqquagua
ləməzara zəxqia alapş aup-ka. nasgiə
abri taqquagua znəzənla iləpəlaləki zla-
lho ala zəzlan xabga ləpə akə ləlamsu-
azaait-həgiə nacərçeit.

ubri akuara çələlərapə ləpənəp aaxəs
zəzlan damoup ha rhaloit-həgiə aai-
bərheit, abri aamtazə:

— ləlho zakuəzei bara imazamzar
sərgiə isəth. — lhan sasran ian farifa
ənarədpəlt.

əonara ha auəs zua, ~~Minim~~
~~non~~ drandəpi akolxoz ialou
biyvaia aleksandr.

— iahho ubri aup, sakut iphəs ałə-
mapə ləxinəhhə pəla, azə lapxia dgəla-
nə, ləynəqa dləeiuan, iəljəpsəda-ha slə-
zəaauan, — lheit rəuazə.

— uənan, qbeit, lara oɣəgiə iłmahaci
ui dzəkuləz arəchara? ləxuəpha bziaxu
amarfan dəu dəljəmpsi, xkədqia! —
lheit uaqə ipəz mkəd.

— darbanəu ui ləxupha amarfan-ka
inaləzçaait.

— lxiəsaait, ui iəxi3 sara isəzhom.
səbxunda eihabə iəxi3 iəxi3əup azə, —
lheit.

— aa, xabəgu iauma?

— aai, ubri aupəit iakuguləməz, —
rhan rguə daalərsnə iaakuəpsəyhakuan
rəpaarəpəinə ayəməzay inaləpəşua ilə-
pəit.

taqquagua məcxuə dəkiua-dəməzua
danaləgaləki rafida kəmauəy xuyə da-
əgarəxnə, lnapə dançənə taqquagua lap-
xia danəlaləki, taqquagua lxiəa lxiəştə.
ləlatraa lxiuyə dəlzəpşua dalagon.

apşka lnapə aaltəxnə lponça aaiɣua-
ra iannaləgaləki, ma deimsar, — ayə-
məzay taqquagua xuyək daapətrəyqa-
lon axuyə dləeiguronə, aɣajarəgiə
xuyək dnaləgalon.

abri taqquagua dşəiguronə dərnə ra-
fida axuəyə dəknə lassə-lassə ayəmə-
zay lapxia dpəlon. abri zboz aħsakua:
ənja lliɣəimfaait, nan auəi-phai ha
eidərnəhalon.

znə sosran ian farifa daaɣajan —
abri taqquagua exia deionxap, uajə
deionxap şahhoz aɣəmza eipş dəztua
daaueit, eionxarak ləmazamkua. abri,
kər zdəruazar, lapşək ləkuleit, ubri aup
abas dqazça lheit.

— uənan qbeit, abri şap ha sguə
itəitəi kraaçuan, axa ahara sakutə-
məzt, — lheit hauidəgiə.

«apşjaha iəxut aacraşə ləqoup uayə
izdəruam akumzar» ha iərho çabərgəup,
liaşənə taqquagua lapşonək laaxəit,
pəc axşara dzaua azəpə dgənə dərnə-
haanəza aɣxa dcoməzt, taqquagua ui
əguxiaa ləmkəzt, ləphal aaltəxnə aɣxa
dceit, dərvəgiəx aailəfləntazə... oja
lta ma, abri iaxutəu haftalarəup» lheit
rafida.

— alapş ariəqara uayə darəməzay-
uama? lheit uaqə aħsakua irzəzəryəz
əguəla pəzba xiəka, art eibərhoz xu-
yək daxəyqəla.

— alapş ɣgia uay-darɣmazayəməu, uəɔəiməşxara, uayə danagazogio əqo-up, — lheit, lə aalbaɔ-baɔən ahsakua reilaɣajara ialaz harixan.

— bara, nan, akalaki xuyək baazazla bəqoup, ubri azə aup hara hçaskua də-uk bzakuşahatəmhagio ɸaaltəit.

uaqa ipaz ahsakua zegio aaikuəşahat-xan alapşɸha bzia zdərua aqaza selma iaaləpxiarca irəzbəit.

taquagua axuɸɣə dəlzaargəit

alias iieftəz aykuən adərra ləiteit selma alias iphəs dşəumazayəz. nasgio alias iəxizala dləheit dneinə dəlbarazə.

selmagio ubri akun iəltaxəz. adərra şlərtəz eipş amya daakuləit.

selma aguaɸ daatalt lə-lɸə kas ɣəi-kuarak ala itahhanə, llabala ləçarsua. ltatənəjga xuyə lɸəçaknə, hənɣa əqaməzt qargio, axa uezgio ləčkə eikuaja akuap qapɸ xuykua zkupsaz, llamxə ina-çaknə aqənza, çarkuakuənə iləməɔç-ran; saxtan eimaak çərfnə iləfan. sax-neiua səpxamfərɸə eikurɸanə ajak səz-handəz lhozla lə ləkuɣnə akə dazxu-əcuəla daaiuan.

ubri aamtəzə ahsakua aynəçqa ipaz yəqəqa-xyəkqa aadəlçnə ilpələit. ina-ləvagələnə drəma aynə inəynalt.

selma ayəmazay lapxia dnəkuɸan,— bəşpaqou, bzənxiəauazei, nan-ha dna-ləzçaait. ayəmazay ləla ekia dənɣəşə-lan. nas akə ldərzla — eiləlkaazla, llapəkuɸa dnəsən,—iiaşənə abri ayəmazay alapş dəknə dagozaap, asqaamta xulək bəonlək-ha akə izəlzaftamlazei,— lhan lə patəu nakuçala lɸaarɸeinə dləɸeit.

— axuɸ-məxuɸ zegio rəčkəs bara bei-onəməz, axa sxə zga səzdəram, amala-xazgio sguaxio imaaizeit. aiharakgio, şəzɣap iləxiua, aşəz uayə dagom, dəş-pabziamxarəi, exia deionɣap-uaɣə deion-xap şəshoz — saanxəit. uajə fta ba-ra banləkuɸa iəbdərua səzləgəmmərxan, agap azə bəsməigzan, bəxxi zgaait selma, — iheit alias.

— as iymazayəməu, ari abziara lədkəloup, apsra amya iəkugələnə iəqaku-az zaqayə xənsərɸxiada, — lheit selma, daaɸxuəla, xuyəkgio daazeimhəla nə-qəçanə.

— aai, uəşoup, nan, ihamdərgufakua, aruxan apsraɸə dşəqaz abri selma da-

taquagua lbarazə eizənə ipaz ahsakua aaiɣajan, ayəmazay lapşəup abas dzərumazayəz-ha rguə iaanagaz alias iərheit.

abri alias ianəiaha, iərgio ubri xuyək guyaras iəmazla, abonaaaha daakuşahatxəit.

uayə dəlzərftəit alapşɸhazə «iqazaz» atakuaj selma.

aləxizan, ləpsə aaikulərxəit, iara ubas harixan ləça guaqalagio, — lheit fatəf daxiɸaz, lkasə aɸaɣ lkioɸ inadkələla.

nas xuləs iadəbgaləzozei abri ei-pş ayəmazara ha dləzçaait alias...

akəmzar akə, nan, ɸhala macara dalsərgoit. xulla ha qabaak lsərbəzom. abri ləeipş ayəmazay guaq xulla dsərguaquama, lara dəzlaguaqua ləzxaupəi ha ɸaaltit.

— iqaimatup, dəzlaibərgozaalakgio ala dəşzalərgə, iəbdərua ləgəbmərxan, sara bara bəqabaaxu bəgsərxarəm. — iheit alias.

selma ayəmazay lapxia quard laquək dnəkuɸan, ayəmazay ləza xuyək inap-xiarɸla dləɸho dalagəit abas:

— alapşɸha sləɸhoit, — lhan xəntɸ dləɸheit nas.

akolxoz «axali naa» azavxoz nadia qalaɔionia.

—lapf lapf tast.
laxua laxua tast.
laxua laxua tast.
laxua laxua tast...
ari falf drāsasəup.
falf rguara dtakəup...
alapşrgia abt faxak dər xəscəit.
abt mşənk dər xəspəhəit...

taqguagua lə daku itəspəit, —
ha xənp ihənə, ilha cəpxiazə xənpə-
xənpə dləpəhon, avarhasragia dəfən.
lsasa eixpəla ləpəqəcanə.

—ijbo, nan, sləpəhəcəpxiazə sşəpəp-
hasuuaz,—lheit selma, avarha danalga.

—izmaanouzei avarhasra?—lhan ua-
mala ibənə dləzəcait avarhəzba xəkə.

—izmaanouzei bəmboi, nan, akalaki
avə as irxutəuam, hara həcaskua akgiə
xabcom, axa alapş otuəua zaaxənə iə-
qou, alapşpəhay dləpəho dalagar, avar-
hasra dakəueit. ari məcəm. uay da-
jom, — lheit selma.

—uajə sləpəhəit, sancogia sləpəhənə
scap. nas dər yagixə otəi-pəi saənə
sləpəhar, aşala eipş lxiə nəl xəscəit.
laxəpəqianə agura gənə səqəup iəlapşəu
taqguagua dəftəcanə dəzmou. — lhan
ayəmazay dəcitanaləpəhan dyagəlt dca-
razə. lnapə naganə ayəmazay ləlaxi
inadəkəlxəlt aşura ləmazar gualtofa.

apsua rezissor, artist, drama-
turg. alahayə, akuəşayə
muta kove.

—alah guabziara bəitəit, nan, taq-
guagua. otə sanaaiua beionə, bxə bei-
guronə bəzbaait, — lhan dcarazə ləpə-
nalxəit. iəpakuaz ahsakua-anja ibəcəi-
haait rhan iyagəlan inaləcədləit.

selma daxicoz dxiapş-kuapşuan, izdə-
ruada alias daasəxizənə akə aasəirkəu-
azar ha ləhəla.

iəcəbərgəpəqianə alias agual aaiguara
dənləxizən, dənləvagəlan, — danalbə-
galagi bara bəkunaga, laməs səmazar.
sara izbap, uajaz abri bədkəl, — lhan
pəakuak nələirkəit.

selma, blaçəxualə aparakuə dnarəxuap-
şən, iəaiəməlxən, ləlpə aalxəuqəit.
ləçkə akəlt dyaxan. ləipka aqəba intal-
çəit... as egiaqara iləuxian.

—ari uəməsxuaməzt, nan axa «axut
axəçarxuagia aqəkac əçadər lueit», rho-
it. — ayəmazay lə eionəup... sara otə
ləpə saap, lhan dzazo ləynə amya
dnanəlt... — sara bnaskiazgap, — lheit
alias axa iləmuəit.

—hara ataxəm ui atakuaj «lnapə
pəoup» psəxua amazam taqguagua dal-
lərgəit, — rhan, ahsakua qoukə agual
intəçən rəynəqə iceit. qoukə alias iəai-
cxənən aynə inəvnalan ayəmazay ina-
ləxuapşt, izdəruada xuqək ilzeionxazar
hə rhoəla.

selma taqguagua axut ləpəqəcanə dan-
cə iəanxaz ahsakua iəşəhəz eipş, lta
ayəmazay dəşpa bziamxari rguaxuzia
eibəuqə, asamərqul-hə onalpal ha iəai-
ləit.

abaraqə taqguagua lbara ha iəaiəz ku-
abləxugia dara dəcələlan, uəigi uəri
drəçaxozma asamərqul əzə, zənək
rəbətə dəuxəit.

ayəmazay zəpəlxənə, akə ltaxar ilə-
gmərxə ilxagəlaz rafida abri aqara ab-
tə otuəua dək bzia iləmbozar qaləən
ayəmazay darguəmpəp-hə, axa uəri
rguə şpanlərxəz.

ubri aamtəzə məkədi harixənə rəx-
kua nədəkəlanə akə rhən.

—iəjuazei, lara xəzə lə eidləlanə
lərxutxutuazei, hara həcgia ləhəit
akuəu? — lheit hauəida.

—moumou, bara bəmsəit, hara həc-
ləjəjo — edgiac iphəs takuna, ecə aka-
ləki aşqə dcan ləzərab lən çkə faxuk
ləxuhəit, lara ləngia iəaanagara ləqaz
qət çkək aalxəit, nas asapən, aqəkə
uha axuqəməykua aynə iəatəxxəz.

— uajə ałaxɐ azə ajlar eibarguaqəua
apara ianaftou aamtazə edɣiac iphəs
xanza dəxuhaxutnə daazar, ui lakuzaaɐ
aphəs, — rheit ua iəzəryuaz ahsakua.

— ləkutə ltiit, lqəz ltiit, lhai-lɣəfei
neicəlcan pət-qətk ləxuhait, — lheit
mkəd.

— izeiuouzei — izeipşrouzei ləzərab
ilzaalxuaz ačkə. — lhan dnarəzçaait
rafida.

— abzak lasoup, abzak bamboup,
sguaxuoit, ɣaha-ɣaha eildoup; aiharak
axuapşpoup sguə iaxua: kahua pəşpa-
loup, axa iaha iazəlasoup, akahuai ax-
şəi eilaroufa-ha iərko eipşəup, — lheit
mkəd.

— daara ibziou akə akuzaap, — rheit
iəzəryuazi ahsakua.

— takuəna ləkutəi lqəzəi ltiit anəi-
ha iaasgualəfeit, ecə haqmat iphəs qa-
zərxan, asəir iləxiəz, — iheit kuabləxu.

— uənan, qbeit, iləxizei, — rhan ahsa-
kua aazəryəit.

— lara ləda uayə ajabɣ izəmdərua
qəlfoma? sargiə akə zdəruəit, izdəru-
eit, axa azamanaɣqia zdəruəit...

— zakuəzei iəudərua, iaarlasnə iha-
həif, — rhaxɐ.

— iəzdərua ləmboi, ecə astarşən dne-
it haqmatraa rɣə. haqmat dəqaməzt,
iphəs qazərxan lakun iəqaz. — ałaxɐ
iərlasnə iaasəfəmtar, çəpx eipş sənɣa-
giə lɣə ləmxnə izgoit, şasəs, uəsqa
izhaxizei ləmhaait, ihan dnəkulənə
dceit.

qazərxan dnapərquyua - ləpərquyua
dgəlanə dxuəcuan akraamta. nas iləzbə-
it lquarəlkua zegiə ltiiracə ałaxɐ azə.

— quarəlkua-k-ha ləman ubri aphəs,
mian, akə ɣə-kuaşak iapsan, izazo am-
zərxəɣə iaxənəiaaiuaz.

— ui hara ihamdəruəit, nas iləxizei,
iəqalazei?

— iəqalazei ləmboi, ubri aamtazə axu-
qə-məyə ztəiuaz tərkuak amzərxə daa-
kuləit, aquarəlkua anəiba, uezgiə-uez-
giə isbərxuharoup, ihan, pəfba-pəfba
abaz lədəigələit xuəs-ha, axa lara ilə-
pueit, manat-manatk eiçanə istəiuam
lheit.

— akuzaait nas, baarəpxianə iknə
isət, ihan dnein açla amcan dləɣeit; la-
ra anənə ialərɣəlxiaz lquarəl bziaxu-
kua, iaafəxnə znə daguəznə ikalərpa-

kuoz «dəifei» ha danrəpxia, zegiə lara
daxigəlaz amaçuərtə inəyneibahan iaa-
ləkuşanə inagəlt kəşahɣalçac eipş
krahɣalçoit, dəşhaxumarc eipş dhaxu-
marueit rguaxuən. lara uərt akakala
iknə, rɣapkuə ɣahanə inəftalçə maca-
ra, işəjabazgiə zegiə rɣapkuə ɣalheit,
nas lələoɣəz lɣahhə, dnarəxan atərkua
ineiznalgəit.

atərkua iaaidəikəlan alaba inaxaiçeit
aaba.

— pəfba-pəfba abaz-ha isəbtar spara
snanagzon, rəxu anbərdəu, oja art rə-
xu inagzanə isəmam, abraqa adkiana-
ɣə sneinə isəmoui isəgəui ineicçanə
zegiə bzaazgəp, — eizaknə ibəstap
apara, ubraanza abart ay-quarəlk şasəs
bara ibzənsəɣueit, bəgura ganə, saaiian-
za amaçuərtəɣə iftaça, uərt sara isəp-
up, — ihan atərkua aaquarəlk rəxə ka-
xuxua alaba iaxfnə dnarəçalan iəmanə
dəndəkuləit.

qazərxan ləla traə dərzəpşuan laazamta
lquarəl bziaxukua, dzeiguronoz, lɣuy-
kua reipş bzia iəlbəz, həzba zdələmga-
loz, rəxkuə kaxuxua atərkua iaxəigoz,
rəuakgiə onuəuala iaapaqipaqiən, lara

apsua ałakua ałquə ianəzçaz,
aɣalanɣ bzia zmou ayəza
kəvaɣ kuasta.

inaləxuapşəit «alaba sfapə snarxiṭ, srə-
chami» ahoṭa.

agiərtgiə iaaibarqəzqəzən, ahargi
axuə eipş rəxudakua aadər xuan, qazər-
xan laxi ipşuan «bbaaraŋəit. haazanə
təməəs hzəqabçazei? xizəda, pşada bxə
hakuxşanə, hxə haməxuo, hfapkua ɸa-
hanə, haxkua kaxuxua, alaba haxfnə
atərkua haitanə hazdəkubçazei»? rŋəŋa.

qazərxangio abart rguə iaanagaz zə-
güə lara eilarfaya ildəruafə, ləlaəərɜ
xaquqala dərzəpşuan atərkua xara naq
abna daɽaxaanɜa. nas daagiaɽən ilzə-
niəɽəz ay-quarəlk aastəlxən, iaalgudəh-
kəlanə, rəxkua dnarguəzən, inaganə
atərkua işləəihaz eipş amaçuərtəwə
inəstəlçeiɽ, atərkua aparakua iəmanə
daaxənhaanɜa.

— aai, fara rəchakua, daaraza sguə
 ɪzəbluan, axa aɪaxɐ məzda, hanarguaq
 hɐəxua xuɐə hɔərgar aɕkəs shan, gu-
 mbləs sɐəqasɕan, ɛxə ɪakuxʂanə atər-
 kua ɪəisteit, — lhan dnarpərɕnə dceit.
 aquaɪaxi dəpsuan...

lassə-lassə atərkua danbaaueif, ha
— nas iəqalazei?

nas iəqälazei læmboi, atərkua dma-
ait, lquarəlkua xuəda-psada igəciṭ.

— dəifit ianaqalbeit, dəifit axa dəş-

peifi, hæzbacaguəla dəifit.

ari şaalhaz eipşıqia hauida dyagəlan
ləynəqa ləyəlxəit. ui dnaləftalt ta-
kuəna. ajak, ala, ahsakua zegiə az da-
anəmxakua rəynkua raxı iceit rafida lə-
da. rafida aqəmazav dzəlpərçuaməzt.

— kuabləxu art əhsakua uara uouma
eimzərpə?—iħan aĉla amĉan sosran ia-
ġajoz alias dəyqo daaynaşəlt, izərccakə-
zei ħagıə naciĉeit.

tagguagua daxiəftaz ləbʔə nəçakʲia:

— kuabləxu ajabɿ iəihaz sara sapxia
azə sguəla hsakua ireimhandaz — ha
iccakəit — lheit.

— aai, bara bxaçkə rafida dcaaiç. ba-
xəstougə art rəgəzmalrakua eilbərgo-
iç akuəu?—lhan rafida taqquagua daa-
guədəlkələit.

— kuabləxu, alah dəuzərazxaait, hqə-
mazaygə xuyək daaurjajəit, — iheit,
əlias.

— dəirʒajamou, xuyəŋgɪə daairuqeit,
— lheit rafida.

— ari zegiə guaxuas iqarçei.

— selma danbaaxæuei fta? — iħan
drəzçaait kuabləxu.

— uajə daaʃt.

— uəigɪə iləʃə aabandaz, — iheit
alias.

selma læxutpra nalægzoit

selma daarcə danəqaz aamtazə aguə-
laja zəryə: axaja uha, ahsa uha, alias
iynə iəqan. dəuk mərçəkua selma lsa-
xia uayə eiləirgarapə adə ačəxuan da-
akəlsəit. zegiə guaxuas iqaçanə ilzəp-
şən. agual danazaaiguaxa, yəqa raqara
ahsakua aynə indəlçnə inalpəlan ləjya
rnapə nkəlfənə drəmanə avnə iaavnalç.

— ayəmazay daəşpaqou? xuqəḳ dəeioməf? lhan dnarəzçaait. Inapə ayəmazay lxə inakulkəit, nas daaxiapşən bpa-ha ilədərgalaz aquard dnəkupeit. ui inakurəccaknə dəsləpḥac eipş dləpḥo deitanalagaxt.

ari iəqalço ayəmazay akə işləxuərtam
lara ildəruazar qalarən. axa uezgə u
dalsərgoīt-ha agura dlərgon... izdərua-
da abas hşəibarxxo ayəmazay ləxala də-
bzixar-ha lguə iaanagoła. çoup, as anə-
qalozgə əqan. aiharak abri deiguəoru-
azar qalarən.

— aPha anaysgie abri ayəmazay

«kuəxʃaʔək» ləqasçaracə ztaxəup uguə
ispaanagoi-ha dəizçaaŋt̪ əlias, axa abri
atək əlias ihaanza:

— ari selma znək aqəmazay napə
ilərkər, daallərgaanza dəlquaçum, —
lheit ua ipaz ahsakua raxır azə.

— sara bzam-φam aqəmazay miya-
bza ləkuṭra sṭəmōtəup, daabziaxaanza
səlpərçuam, — lheit selma daaxəφxu-
ta. xuyəkgiə-daxıṭaz daahəcəməciə lə-
uən, ubasgiə nacəlçeit, — oṭə fta dəbzi-
amxar zəqalazom iəzdərua akgiə ləgsə-
rxom,—lhan alias iaailərgəeit φə bziak,
amşgiə yaşa-xulpazən, azəṭra iamş-
ckian. selma işəlḥaz ala aqəmazay axə-
za ləkurşanə deimakə-eiṭakua am-
zərxaxiə dōndəlḡanə, quard laquək dnə-
kudərṭeit, ṭartalarṭi şkuakua-ckiaḡ,
nalxarpanə, aφə anaxuta knə aqəmazay
xənṭə iaaləkuləxşan,—taqguagua lxiaa-
baa zegiə uara iugaaṭ lara uləzzaṭə-
up, fta lxə dakuitəup lxiaa-baakua rəq-

nəp. — lhan anaxuta aaxəxnə. inaxqianə indəkulçeit.

— fta aynəqa dnəynajgal, dəftaifç,— lhan, lfatənəjga aaicaçanə inəlpalkən. atatən daxo dnarəftagəlt largiə.

— azap umazayxar aqəmazay lxiəa agəeit aup, aqəmazay dəbzixoit. oje aakiəskia azə zapk izəqasçan adəryaφ-nə inkahanə ipəit, aqəmazay daabzia-xəit, zafta taqquagua daabaşa. ləçəx aabziaxaait,—lhan aqəmazay izə dnəha-nəpxian, aguabziara — axabziara şlou-şəpə lhan, lnapə lxiə inakulkia leuən dnəkulanə avnəqa dceit.

art iəqarçakuo, izəftakuou kamayəu xuyə aguxiaa ləmazam... ahsakua daa-garərxən ləlatşaşa dərəkəup taqquagua laaiguara dnaganə, izban uhar, taqquagua ui xuyək ləla aaxnatueit. dəeigu-ronoit.

pətk ançə, axuyə ləzxara dandərxu-mar, dəngararçan, lnap-xuykua nləvar-çan, gara çahala iφahhoit ha ianalaga. lφaalərjgeit, snapkua lφasərhom ha. istaxəm sara seikūrxxa aφahara, sxe sakuəitzaait lho fa. axa dəştəuaz, mϕəla lnapkua nφarhan, agara-fa houa, agə-rə dərçəsua ianalaga, lφaalərtənuyit, ua-jə ləsaiaait axa naq hapxiəqa haijajap. lho fa dnəφərhasən ajaraxi lxiə nalərxə-eit...

vba-xpa mşə çəit. abar mϕəbjək inə-rəkuləeit, taqquagua deionəmxəeit, am-ca eipş deibakəua dqaləeit daqnapqia-fəpqiəit. ixiuartam. igunaalam ajakua-kəia lhaloit znəzənla. ari zbaz xiəka ahakiəm dəlzaajgaruei lheit.

— nan, bara xiəka. ahakiəmja njou qəbfoit, uərt irzalmərgo hapsaja ialdərgo əqoup. — lheit mkəd.

— uəştqia bəmhan mkəd. xiəka iə-lhogiə çabərgəup, axa rəcharas iəqalaz ubri aup, znə oqamφəraφi ahakiəm drə-ma rφaarxan, aşosse danəmyaxərga diarha-jarhaua dalageeit, iaxəmyadaraz aqəpə abri hara hamyaxuastakua. hauar-dənmva taφəpkua rφə aφə izmərnəqə-eit. qara iφə zrakə, ianaxəpa, inəkut-

ren ikahait, largiə dnaxqian ahənja-guta dnəlahait. iəxo-ləguo macara aarla-ha dələrgəeit. ubri iaaxqianə dəqmaza-yxan, dara qabaa ibeit. uaja fta səlfər-giə akəta raxi scom amyakua qalaanza. — iheit. hara hxaan iara izzəiho amya eipş zəqalom, uəs anakuxa hxaan ha-kiəm hkətakua raxi dahzaagom,—iheit kuabləxu.

— uezgiə-uezgiə hakiəm k daaləmgar ləmuazar ui dmaauazargiə dəφə hakiə-mk daajgar qaloit, — lheit hauida.

— aai, hauidaxaait, oqamφəra aha-kiəmja yəqa-xyə əqou qəbfoma. az-za-jək ioup iəqou, uəgi ifapə tharpeit, nas iaagoda, — iheit kuabləxu.

— nas hara hzə amya qamlozar, amya qalaanza ahakiəm dahmouazar, nas ha-ra hzə egieqam uhar smahai. — lheit hauida...

selma ləxutəra aqəmazay akgiə il-məxueit rho ialagəeit. oje iaha guya-ras iəqarça taqquagua zəzlan lφə xu-yək ləlaraz qalap houp.

— dnəpqiə-fəpqiə, ilφəfalakı lho, dqa-plza amca eipş dəeicralanə danəqala-naxəs iiaşanə izdəruan zəzlan lφək şlə-laz, axa axut ləkupsaait ui azə-ahkuaj ləzbaxu ahara ştəməorxan izəməheit. taqquagua bziaxu ui səzlədəmkələeit akumzar—lheit uaqə iφaz aguəla pħəs. zəgiə aşoura ianəkəuaz aamtazə zfal-zxə itarpanə akuakı ikφəpəz xuranza. ləja iəlhaz aqəmazay iaalərtəzəta.

— sargiə, abri ahara ştəməorən, oje xuranza ianəlhə, fta ishoit, abar mϕəb-jək çueit abri xuranza iəlhəz guryas isəmazəiitəi, ltaxəzargiə səpima ləiz-çaa ari mcəup lguaxuazar,— lheit aşəz iərguaqnə ijarş-jarşua al iəlagəlaz quə-bya. — ihazhoməzt, taqquagua bziaxu ui hazlədkələoməzt akumzar, ari guvaras ihameiitəi kraaçueit,—rheit agiərt ui igəlaz ahsakuagiə atahmada habaxugə dnarəlaknə.

ari eipş aja aqəmazay iluəhar uəq-amarqahagiə neibərheit.

ubri aamtazə aqəmazay xuyək ləla-ja aaikupsanə dəjan.

taqquagua zəzlan dəlxərcoit

— aqəmazay mşəz iləmaz ailərgara akun sara şərguaquaz. ləra zəgiə ləi-çəpəknə as anətha oje fta ui akə atxə-

up, akə aagəpəup, akə axtəpəpəup ha saanφasuam, aiharak sara əgua iə-lou abraqa zəryə zəzlan dəlxəupha

guyaras irəmazaarən, axa iguəonə isarhoməzt.

ojraanza izdərər ita əsəxuak ləstaxia zaarən. ui apə zdərúa azəmkua yəqamkua amulaja hamoup, gəd iakuzar dqaza dəuup, rəqabaaxu narəstar daaldərgoit,—iheit alias.

habaxu apxən gutan, ifapə xərqiəqia. iikua çərkuakua yəqal ahənja daalçəzla, ilaba ixə iəçərguanə, kər iaapsaxeu, zəmuçlaxeu iuasja xəlpə ixə tarqaca, itatənəjga dəu iəçəkənə, axça ha kiəf-varala dənkaçjo, abarçəpə dke-dəiaaləla daxırəz, — gədgia gəd ioup. axa oja hara iaadərúa amulaja raxi xələl dreionəup, — iheit.

habaxu iəihəz dəuk zguə iaməxuakua az qaləeit.

— hazarat daəjaan: — abri amula xələl dəxuəp bzioup ha iəxiə rhoit. ialəirgaz ha əzgiə, sara səzəkənə, dsəz-dəram.

ui izə sara iəzdərúa, isahaxiou — frən ipha, ubas azə itou ləpə ləloup rəon, iəpxianə daxınargaz, aqəmazay guaq akəc pərotə şapşapla irənə ləxanə ayardəuə inəçərgəlanə, apərpəl akuəpso iəaaixan aqəmazay apərpəl ləla iəlan apszara dalagəeit, — ləxə xuqək aar-la ha danyaxa, iqurqanəj rəxxa dəlpə-sua dalagəeit,—as uləpəmsən, drəchaup anərha, — sara səzəpasua aqəmazay ləkuzam, zəzlan loup ha reiheit. nas frən dnein amula inapə dənəkənə dəndəlganə ddəkuəieit. irəmpəçəguəonəz aqəmazay azə ləxuladəruxuo, azəxi ləkurpo, aar-la ha ləpsə aatalt.

apərpəl lya zlairuəz auaa açəkı-çəkı ha eimso, eimho akraamta amzərxa iəkuən.

aynə iynaz rəxtərpakua, rxəlpakua, rkaskua qiaua aarla idələrceit alyə iynairuəz, ui xuləpəyəs ha dnəquzgo iitəkuaz roup. axa ui sheit ha alias dələuoup, xuartas ixə iitərgiə qalap,—iheit daaxəuqala alxas.

— eiuaras irəmouzei uərt.—rheit uə iəakuaz.

— eiuaras irəmou iəmboi — daarazə aiuara dəu rəmoup çəpx apapja eizənə amulaja ianərzaşş, amulaja kənə iə-naxərgoz, auradnik daait xələl dəiga-razə, axa aliasəi uəzamatəi auradnik ayə dadərən, akə nairtan, rəstaxiə ddəkurçeit, axa imala dzəmcəla anərba

dara drəmanə idəkulan, xənpə raqara ahənja dərjalahan, uaxəlan iəlpəgiə rjəzəit, aarla itəp apə dnərgəeit, araxi iaagiəjən xələl dəbnərçeit. nas dəşnei-neiuaz auəskua anaaxədaxa, djerçən, deitanaxəpəit haqmat izlagara.

ari daara dəiua bziəzaap, hara ata-xəm, axa ui xələləj ikləpad şkuakua-kua adaxiala izəikua eikuəja iaxarpanə apəikua xiəfaş eipş dxəfaşza, alah iguaxupə daximəgzaait, akə daxul-zamkua auaa şpeitoif, — iheit oja uəzamatgiə. nas aqəmazay daanəjnə aqəmazay iaxiəlmahauaz indəlçən aqajara ialagəeit. zəzlan dəzxau aqəmazja qabaa dmərbazakua, xuləda, bəonləda ialgoit ozamat. ari, alias iəidərúaz akə akun uayə dəqam ha pəaitəit hazarat.

— hai, qəuəft, ui iagiçəbərgəməi,—iheit ozamat. ari, alias iəidərúaz akə akun — oja ita ui eitalho agiəqam, axa iəbərgənə sargiə isahaxeit, ubri gəd itəzla. xuartas aklouazar iərbanzaaləgi azə sxə seigzom... daagap, — iheit alias.

aguəla ykuən kədər daaiəpxian, iəpə dyakurpanə dəiftəit gəd iaxi hzeipşrou, haşəizguaqua iəuəhar, aaməsta dəuk ioup, tahmadak ioup, axa uəizgiə dəuə-cauoiəhəgiə naeiheit.

— abri gəd zəzlan dəzxou ləzə dəxu-lənə dəzlaqalazei, — iəhan kuabləxu drəzçəait uaqə iəakuaz.

— ubri azə iara gəd iəonə isahaxiou sara itəşəp — iəhan daəjaieit hazarat.

— zəgiə işəjdərúa eipş, gəd eiskionə-giə iəpəi ikuadərəi uəha, iəbqar uəha zəgi rəla pəuay eikuəlanə dəqan. dajit axa ojağı dşəqou jboit.

znə, çxə lafcək azə iəpə dasnə tou-məf azə apan dannəpəngəla iəpə itaxi-la inatrəst. iəqalazei ha danənəpş zəzlan dlaşa-laşo, ləxjə dafəhaua, azə agugua ha iəamguələrpəpən aşər ha iara iaxi ləpaalxəit.

iara iəpə dəlpəjpan, iəpə aəura mənək inaxəifən, iəuəqia qama aatpaa dnalpəlt. zəzlan aqama jgiala dajtoit: akərtə ləmam, dəpnəqoit: ahazar aquəua ləkəueit, iəkizərgiə iara ubas: aləki eicəu eicəlxəueit.

aqama anəlbə ləstaxiə dneitəpəit. dnəskianə dnəgəlan ləxu-məjak ilərbəit. ari zmaənəz — xu-şəkusa xəças uəməz ha akuən, axa inapə iqəit — map ha. nas ləpfməjak ilərbəit. uəsqan-

uərt rəstaxi naɣak ilərbeɪt, — ubri az-
gɪə map iheɪt napəla. dʒajar zəqalo-
məzt. uɣajar uəbz uɸlɣəueɪt rhoɪt —
uzəmɣajo uqaloɪt.

nas iqama atra inteɪçan iaaikupeɪt.
gəd agəzmal zəzlan ləɸxua lapɣiaqa iɣ-
xaz imdəruaz. drəxxa daamyənəiçan
lapɣiaqa dxərɪtnə dənkaɪəɣt.

nas «uaɣxua makiapsəs» ha diərkuəɪt
iara iəjla zəjlanəpəu azə dəipərxagam-
xarɸ, daxineɪua lara dəlxəçnə dcarazə
aja iəlɪteɪt.

ubri azə azə itou ləla iumazayəu rɸə
daxineɪiagɪ abouaa ha dəpħəszargɪə dxa
çazargɪə dnarxəçnə dcoɪt, — iheɪt.

gəd taqquagua xufəda dələirgoɪt ha
iɣəneɪɣajoz-iɣaaɪɣajoz dəuk mərçə-
kua iargɪə daaɪt.

gəd alaxɪ ɣapɸnə, ɸəɪkua xɪəɸəɣ də-
uk, aotəɸ-otəɸ ha aotura iachaua, da-
kuɸan; dəɣjəɸuayəu myafo. aɣoura mɣə
azə iuapa ərkɪakɪanə iɸxɪənħalan; imah-
məzkua iəɸxarbaqa iəfan. iəlpəɸɪ iɣar-
gəlanə, ixtəɸa ɣkuakua açota iəxuda
iəxərɪtnə, iara aɸəxu ərgɪalo izkua iə-
kurɪtnə, izakɪa ɣla inarouɪa iɣquədne, ua-
və eikuza dəuk, itətənəɪga xuy-kiəɸ
iɸakən; iouakɪa qama onazonazua iɸi-
zərknə iquənħalanə aguəɪ daatalt. qazə-
ɸas iɣəimaz eipɣ, iɸə imahməz nairban.
açəp-qəp-ha aotura iəçasua, iəkuɸou
dəsxəscioɪt ahoɪa, oɣəi-oɣəi aɣəjha aotu-
ra iəxanə axə larqua, — axa gəd ui
əauzkaɣxəuaz. uəs aynə danazaaiguaxa
addə ha, arparɣa, aɸəmazay baɣa, ydə-
ləibahan. ineipəɪt.

— mɣəbziakua!—ihan, daangəɪt. —
bzɪala uaabeɪt,—rhan iɸəɸkəl knə daa-
ɸəjərxəɪt.

— zakuəzei, iəməuzei, iəizəzgazei,—
iheɪt, eizanə izəqou izəmdərzoɪa. ari
apɪma pħəs dzənɣiaauazei? ihan dənɣəz-
çaaɪt, kədər iaxɪɸ ari iahaxɪan axa.

— abas — abas iəəuahaz eipɣ dəɸ-
mazayɣuəɸou, — iheɪt sasran.

— ui baɣou, ui ala iumazayəu sara
sanləkuɪa,—iheɪt, ari eɪɣou ɣɣɪara anɣa
hakumerɪon haɣə naciçəɪt. — haɣə
ubas haɸkuguəəueɪt,—ihan sasran iəp-
ɣia dnagəlan dələmanə avnə dnəynalt.

— uəa-mɣəbziakua! izahamħac,—ihan
aɸəmazay dnalɣagəɪt. — bzɪala uaabe-
ɪt,—rhan aguərki ha inəixazgəɪt avnəçqa
iɣaz. aɸəmazay lɣuaqra iəxanagəlanə
gəd iəəɣa zəzɣuamtakuaz.

— uɸa!—rhan, des quardk aɸəmazay
iɸapɣia inadərgəɪt. uaqa dnaɸan, iə
larqunə aɸəmazay dnalɸapɣən, — bəɣ-
pəqou, dad, bzənɣiaauazei?—ihan dna-
iazçaaɪt. aɸəmazay ataks. — səqaguə-
ɸou, — iheɪt aarlahaɪa, nas daahən, ita-
ten kualap iqəba iaatixən, itətənəɪga
aɪçaçara dnalagəueɪt. zegɪə eikuffə iɸə-
up, qoukə gəlouɸ ɸəmt-psəmɸa.

abri eipɣ aamtazə hazarat aɸəmazay
dnalɣagəlan, «dad, taqquagua, dbəmboi,
abar gəd daainə daxɪɸou, bɣiaa — buə-
mazara baləirgaracə daaɪt, fta bəmɪan;
ibziəxaz az eipɣ bɣə pɣiaza» ha na-
ləieheɪt, lɣuə iɣəəuouaracə.

— ui iaapsara sara sapsaguəɸam, in-
ɣə iqnəɸ xuartas iə səimtozar,—iheɪt
taqquagua xuyək daalləɪa, ləbɣə nəçə-
knə aarlaha.

ari gədgɪə, məcxuə axəɣajay, aɸə-
mazay xuyzak dɣajəɪa anəiba, agugua
ixga,—fta bəmɪan, sara zəqnə snargaxəu
aɸəmazayɣa zegɪə bzɪəxuxa iqaloɪt, bar-
gɪə ubas zəɪa bəzbaɣa,—ihan aɸəmazay
xuyək dnalɸərçɪa dnaɸeɪt.

ari gəd dəzɪɣajoz aɸəmazara zakuəz
amalaxazɣə aɸəmazay ləxɣəy azəmçə-
zeɪt.

nas sasran daaɣajan gəd dəizçaaɪt, —
ajabɣs ha akɣə səzdəruam, axa aɣvəb-
ɣa ajabɣs iəqouzei?

— aɣvəbɣa iəqalaz uəzɣə iɪaharən—
iheɪt.

— zakuəzei, iəqalazei?—rhan izçaaɪt,
— zakuzei bəmboi, ouamɸəɣəp anə
ɣalɪnɪk astrazɪnɪk aprikaz iətanə aɣvəb-
ɣa aɣarɣən iaxɪ ddəkurçəɪt, — aɣə
ləbɣon ajlar eizganə isərba — ha.

astrazɪnɪk amyan tamɸ apoɪtəɸə də-
ɣiaaiz ivəzɣa astrazɪnɪkɣa avə daderɸən
auaxa ua dənɣəueɪt, adərvaɸnə aɸə aɣ-
vəbɣa daain, aɣarɣən dəɣəɪɪəftaz — ləb-
ɣaaɪt.

astarɣən ləbɣon aprikaz iouɪt, axa aj-
lar iəizəmgəueɪt, uəs dəuk mərçəkuə
anayalɪnɪkɣə daaɪt.

ajlar zeizumgazei,—ihan aɣhara dələ-
gəueɪt.

astarɣən,—sara uajouɸ aprikaz ansou
ləbɣon ajlar iəpeizəzgarəz—anəɪha ana-
ɣalɪnɪk iqamɣə rəxxa apqakɪ ha astar-
ɣən dələsəɪt.

— darban qəuft, ui astarɣən! ihan
dəizçaaɪt sasran. — darban uəmboi—ku-
çnə ekuəp!

— hai, qəuft, ui uəs axipaixiəi?! iqa-
ma; itapanqa izkiəngiə iqunəqlanə ddə-
kuən, amala drəçapsuazaap,—iheit ka-
dər daxigəlaz.

— dad, kadər uara iudəruazar uara
iha, map anakuxa sara isaraza,—iheit
gəd.

sasran daxipaz, — qəm, uara ka-
dər eihab-dəuk, tahmadak danjajo,
iaja iəmourqian, uara uzəryla, — ihe-
it.

— nas, gəd, iəqalazei?—ihan dəizça-
ait sasran.

— iəqala ubri aup, astarşən akuç-
nia iəfxua daakugejən apqaki-ap-
qaki ha anaqalnik iyyaxər şəqaz inkə-
dəiçeit iqamuə apçaça.

— aait, ui anapə axxi zgaait,—iheit
kadər daxigəlaz.

— nas, izəruzei uəi azə astarşən?—
ihan dəizçaait sasran.

— izəruxəuaz — aququa ha astraz-
nikja siəxsuaz dəynə drəjceit. uəsri
aqua dceit. ixala anaqalnik okruga
iəpə dkəlsrazə. nas iəqala səzdəram,—
ihan iajagiə daalgəit.

— səccakəueit, aynəqa scaroup,—
ihan dyagəlt. aqəmazay dnalxagəlan —
anja guabziara bəitaait! fta bəbziəxoit,
bəmīan, — ihan dəndəlçit. alias dnaie-
dgəlan — itabup, uaxiəszaapsaz. sara
ui sapsam, axa umaçəura səlşoit, — ei-
heit.

sam, axa umaçəura səlşoit, eiheit.

— zakuəzei iəuho?! hara haicxəraa-
roup uəs, ari qafəpəm, — ihan, izaar-
gaz iəpə dʔəjlarcə dnadgəlt. — ləms
aabziəxaait, — ihan aʔəjlara iʔənazəi-
kəit. igəlaz, abziəza uakuīaait ha ataks
inaiarhan adrəu ha ifkəl rkəit, qoukə
iaorura uha inəidəibahalanə dənʔəjər-
ceit. iəpə nəkurpalo, aakurpalo iguai
dentqian dceit arpəs eibagak eipş.

ojə fta ma dəşpabziamxarəi rhan
uəqa iəakuaz habaxu, sasran uha iya-
gəlakuan rəynkua raxi icakueit.

— ilpeipşit xə-məş, xuə-məş, mʔəb-
tək, axa taqguagua eionxarak Imou-
zeit, dşəqaz dəqan. zegiə rgua kahait
xuartarak Imouit ha. taqguagua lguəc-
xuja, ltənxaja uha xuerta Imouit ha
eibarəşşua ianalaga aguəla phəzba xiə-
ka dneinə rafida dləcxraaua dalagəit.

ayəmazay akuac lʔaləmçə, abəstagiə
daara iaarmaynə ilədəlgalo, uajraanza
dəuk ilədrəmgaloz axərjə iaha ianlədəl-
calo dalagəit; ʔnak znək ma yənp
reiha faʔə zdərməgaloz ayəmazay pʔə-
nʔ-xuənʔ raqara daara irmaʔzanə
afəp çaoia lədəlgalo, ləbz aq iəkuəz rəc-
kio, ləxə lassə aʔila zəxila iərbəazənə
iakulçə, napə aalədəlkəlan pʔə-məş
xuə-məş rəla ayəmazay lşoura ʔoua, ei-
ha deionxo dalagəit.

dəpə mʔəbtək aqara anaəp taqgua-
gua ləxala daakupə, ləxuğiə daalguə-
dəlkəlo dqaləit. dəpə jabaqa mşə
anias, taqguagua lʔapə daakugəlt. fəri-
fa. hauida rafida uha ahsakua eibarxu-
txuətua — ouamuəra pətrak daxiəqaz
məcxuək hara haiha ləruəfa iəhəzei
şahhoz, alah iələpəxə louaait ui xiəka,
hyəmazay dahzələlmərgəei rho ialagə-
eit.

— xuləv iəqou ayəmazay izə napəup,
ayəmazay anapə anləgəmxa dəbziam-
xar dabacoz,—iheit takuəna.—uajoup,
abas anəbho, uajraanza babaqaz,—rhan
iaəibarqyeit uəqa iəpaz ahsakua.

ubas, və-məz rnays amaçuərtə aynə
—pacxəpə, alyak iagaxiaz axuəblə aça-
qa iəinə. adunei alaşara rapxiəza akəl-
hara iaakəlpşnə izbaz kamayəp xuəp
ləzə abri aamta kīəp ala abri eipş ax-
təs qaləit.

a x k u a

1. n. ştreleckii. — arespublika itabup ahoit	— — — — — 9.
2. g. dulia. — abra dəqan barah-şalin	— — — — — 14.
3. d. gulia. — şalin uaxı	— — — — — 18.
4. n. mikaa. — mokona	— — — — — 19.
5. s. ƣanba. — sabdəu ixuštaara axah	— — — — — 23.
6. d. gulia. — xoqandəu	— — — — — 30.
7. l. labaxua. — tquarƣal abtə	— — — — — 31.
8. d. gulia. — kamaƣəu	— — — — — 33.

aiubilei iazknə itəçəz azurnal { m. ahaşba (aredaktör),
aredakciaş kollegia: { v. kuxba,
n. tarkil.

apliṭ, aguraga № 2674 aṭiraz 1.000 ṭquā. 3 k/bonæck aqoup;
k/b. aṣə 73.120 kṭəpxıdərğa amoup.